

Institucije Europske unije

Župan, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic Nikola Tesla in Gospić / Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:107:525784>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic Nikola Tesla in Gospić - Undergraduate thesis repository](#)

Image not found or type unknown

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Nikolina Župan

INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE

INSTITUTION EUROPEAN UNION

Završni rad

Otočac, 2018.

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Upravni odjel

Stručni studij Upravno pravo

INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE

INSTITUTION EUROPEAN UNION

Završni rad

MENTOR

Dr. sc. Branislav Šutić prof.v.šk.

STUDENT

Nikolina Župan

MBS: 0296015697

Otočac, 2018.

Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću

Upravni odjel

Gospić, 19.03.2018.

Z A D A T A K

za završni rad

Pristupniku Nikolini Župan MBS: 0296015697

Studentu stručnog studija Upravni izdaje se tema završnog rada pod nazivom

Institucije Europske unije

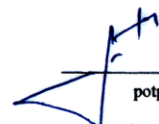
Sadržaj zadatka :

Institucije Europske unije; Ostale institucije i tijela Europske unije; Financijske institucije Europske unije; Europski parlament; Europsko vijeće; Europska komisija; Sud Europske unije; Opći sud; Službenički sud; Europska središnja banka; Europska investicijska banka; Europski investicijski fond; Europska banka za obnovu i razvoj; Fondovi Europske unije.

Završni rad izraditi sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Veleučilišta „Nikola Tesla“ u Gospiću.

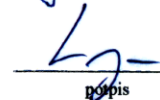
Mentor: Dr.sc. Branislav Šutić, prof.v.šk.,
(ime i prezime)

zadano: 19.03.2018.,
(nadnevak)

potpis

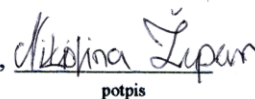
Pročelnik odjela: Tomislav Lopac, viši predavač,
(ime i prezime)

predati do: 30.09.2018.,
(nadnevak)

potpis

Student: Nikolina Župan,
(ime i prezime)

primio zadatak: 19.03.2018.,
(nadnevak)

potpis

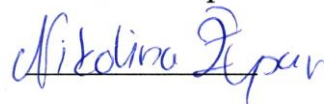
Dostavlja se:

- mentoru
- pristupniku

IZJAVA

Izjavljujem da sam završni rad pod nazivom „Institucije Europske unije“ izradila samostalno pod nadzorom i uz stručnu pomoć mentora dr. sc. Branislava Šutića, prof. vš

Nikolina Župan

(potpis studenta)

Sažetak

Europska unija, engl. *European Union* - EU, međuvladina i nadnacionalna organizacija 28 europskih država kojoj su ciljevi gospodarska i politička integracija europskoga kontinenta. Zakonodavni i institucionalni okvir Europske unije nastajao je i razvijao se tijekom povijesnog razvoja Europske unije. Temelji se na komunitarnom pravnom sustavu, posebice osnivačkim ugovorima i ugovorima kojim su nadopunjavani i izmjenjivani, kao i drugim izvorima komunitarnog prava i općim načelima prava, te načinom donošenja odluka i nadležnostima koje su prenesene na institucije Europske unije. Najvažnije institucije Europske unije čine Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće, Europska komisija, Europski sud, Europska središnja banka i Revizorski sud. Svakoj od navedenih institucija dana je različita uloga u promicanju interesa Europske unije.

Ključne riječi: Europska unija, organizacija, ugovori, institucije.

Abstract

European Union, engl. The European Union - the EU, an intergovernmental and supra-national organization of 28 European countries whose goals are the economic and political integration of the European continent. The legislative and institutional framework of the European Union was created and developed during the historical development of the European Union. It is based on the community legal system, in particular the founding treaties and contracts that have been supplemented and exchanged, as well as other sources of community law and the general principles of law, and the way of making decisions and competencies that have been transferred to the institutions of the European Union. The most important institutions of the European Union are the European Parliament, the European Council, the Council, the European Commission, the European Court, the European Central Bank and the Court of Auditors. Each of these institutions has a different role to play in promoting the European Union's interest.

Key words: European Union, organization, contracts, institutions.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE	2
2.1. Europski parlament.....	4
2.2. Europsko vijeće	8
2.3. Vijeće EUROPSKE UNIJE/VIJEĆE ministara.....	10
2.4. Europska komisija	14
2.5. Sud Europske unije.....	18
2.5.1. Sud.....	19
2.5.2. Opći sud.....	24
2.5.3. Službenički sud.....	28
2.6. Revizorski sud.....	29
3. Ostale institucije i tijela Europske unije	32
4. FINANCIJSKE INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE.....	36
4.1. Europska središnja banka.....	36
4.2. Europska investicijska banka.....	38
4.3. Europski investicijski fond.....	40
4.4. Europska banka za obnovu i razvoj.....	42
4.5. Fondovi Europske unije	43
5. ZAKLJUČAK	47
LITERATURA	48
POPIS ILUSTRACIJA	51

1. UVOD

Europska unija je ekonomska integracija, sastavljena od dvadesetiosam država članica, koje tvore zajedničko, jedinstveno tržište. Takvo tržište omogućava poduzećima i fizičkim osobama slobodu kretanja i trgovinu u svim državama članicama. Temeljni stupovi izgradnje jedinstvenog tržišta su sloboda kretanja ljudi, roba, usluga i kapitala, odnosno četiri slobode koje su ugrađene u Ugovor o Europskoj zajednici. Države članice Europske unije dio svog suvereniteta prenijele su na europske institucije kako bi se donosile odluke u zajedničkom, europskom interesu. Ugovorom o Europskoj uniji definirane su ovlasti institucija Europske unije kojima ona donosi zakone, uredbe, direktive i odluke, a koji su iznad nacionalnih zakona država članica i koji su obvezujući za njihova nacionalna tijela. Temeljne institucije EU uključene u proces donošenja zajedničkih odluka su Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće, Europska komisija, Sud Europske unije, Europska središnja banka i Revizorski sud. Ovih sedam institucija čine temeljne institucije Europske unije. Kako sloboda kretanja kapitala podrazumijeva stvaranje ekonomske i monetarne unije, pristupilo se uvođenju zajedničke valute, eura, postupno prihvaćene u 19 zemalja članica Eurozone. Osim Europske središnje banke, financijske institucije EU su i Europska investicijska banka, Europski investicijski fond, Europska banka za obnovu i razvoj te Fondovi Europske unije. Financijske institucije omogućuju realizaciju investicijskih projekata, te pružaju tehničku pomoć i podršku državama i poduzećima na području Europske unije. Sadržaj završnog rada je podijeljen u nekoliko međusobno povezanih tematskih jedinica. Nakon Uvodne cjeline rada u drugom dijelu rada govori se o šest, već spomenutih institucija EU, njihovim općim značajkama te ulozi i važnosti u funkcioniranju EU. U trećem dijelu u kratkim crtama spomenute su, ne manje važne, institucije EU - Europska služba za vanjsko djelovanje, Europski gospodarski i socijalni odbor, Odbor regija, Europski ombudsman, Europski nadzornik za zaštitu podataka, Međuinstitucionalna tijela. Uz navedene institucije u institucionalnom sustavu Europske unije djeluje i veći broj agencija i interesnih skupina. Četvrtom cjelinom rada predstavljene su financijske institucije Europske unije, Europska središnja banka kao kreatora monetarne politike, zatim Europska investicijska banka, Europski investicijski fond, Europska banka za obnovu i razvoj, te fondovi Europske unije. Na kraju završnog rada je Zaključak kao sinteza prethodnih tematskih cjelina.

2. INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE

Zakonodavni i institucionalni okvir Europske unije nastajao je i razvijao se tijekom povijesnog razvoja Europske unije. Temelji se na komunitarnom pravnom sustavu, posebice osnivačkim ugovorima i ugovorima kojim su nadopunjavani i izmjenjivani, kao i drugim izvorima komunitarnog prava i općim načelima prava, te načinom donošenja odluka i nadležnostima koje su prenesene na institucije Europske unije (Mintas-Hodak, 2004.). Sustav institucija utemeljen u *Europskim zajednicama*.¹ bio je veoma složen. U početku je svaka novoosnovana Zajednica imala vlastita izvršna tijela, a zajednički su im bili samo Skupština predstavnika, kasnije preimenovana u Europski parlament i Sud pravde. Godine 1965. sklopljen je Ugovor o spajanju tijela Zajednica, čime je formaliziran ranije postignut dogovor o spajanju izvršnih tijela Zajednice.

Ugovor je u primjeni od 1967. godine provedbom njegove ratifikacije od strane svih država članica Zajednice (Mintas-Hodak, 2010). Od tada je jedna Komisija i jedno Vijeće ministara strukturirano za sve tri Zajednice. Osim ovih institucija, s vremenom su se razvijala i druga tijela, pa se *Lisabonskim ugovorom*² uz zadržavanje postojećih europskih institucija uvode dvije nove institucije - europski predsjednik i visoki predstavnik za vanjsku i sigurnosnu politiku (Ćapeta, 2010.). U Europskoj uniji su, dakle, Osnivačkim ugovorima, ili u skladu s njima, osnovana različita tijela.

Prema *Ugovoru o Europskoj uniji* institucije Unije su (Ugovor o EU, čl. 13. st. 1.):

 Europski parlament,

 Europsko vijeće,

¹*Europske zajednice čine tri zajednice: Europska zajednica za ugljen i čelik - ECSC, Europska ekonomska zajednica - EEC i Europska zajednica za atomsku energiju - EURATOM, koje su spojene u jednu Zajednicu. Europska unija je formalno uspostavljena stupanjem na snagu Ugovora o Europskoj uniji 1. studenog 1993. godine, a potpisanog a potpisanog 7. veljače 1992. godine. Ovim ugovorom Europska zajednica je promijenila ime u Europsku uniju.*

²*Lisabonski ugovor (Ugovor iz Lisabona o izmjenama i dopunama Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o osnivanju Europske zajednice) potpisan je u Lisabonu 13. prosincu 2007. s ciljem daljnjeg rješavanja institucionalnog funkcioniranja Europske unije. Ovim ugovorom su dopunjeni postojeći ugovori o Europskoj uniji i Europskoj zajednici. Stupio je na snagu 1. prosinca 2009. godine, nakon što je ratificiran u zemljama članicama Europske unije.*

- Vijeće Europske unije/Vijeće ministara,
- Europska komisija,
- Sud Europske unije,
- Europska središnja banka,
- Revizorski sud..

Za razliku od drugih tijela Unije, njezine institucije imaju pravo donositi pravno obvezujuće odluke u svim područjima djelovanja Unije, a članovi institucija Unije izabiru se na izborima ili ih imenuju države članice ili Vijeće Europske unije. Druga tijela Unije djeluju u posebnim, strogo određenim, područjima politika, imaju ponajprije savjetodavne funkcije, a ukoliko imaju mogućnost odlučivanja, priroda njihovih odluka nije opća, već pojedinačna (Đerđa, 2007.).

Poslovima vezanim uz funkcioniranje država članica Europske unije bave se i:

- Ekonomski i socijalni odbor,
- Odbor regija,
- Europska investicijska banka,
- Europska banka za obnovu i razvoj.

Svakoj od navedenih institucija dana je različita uloga u promicanju interesa Europske unije. Primjerice, Europska komisija ima najveći stupanj neovisnosti od interesa država članica te se prvenstvo u radu vodi zajedničkim interesima Unije. Slično je i s Revizorskim sudom. Sud Europske unije ima potpuno neovisnu poziciju i od institucija Europske unije i od interesa država članica Europske unije, te mu je dana funkcija zaštite prava Zajednica Europske unije u tumačenju i primjeni ugovora i drugih propisa Zajednica Europske unije (Mintas-Hodak, 2010.).

Vijeće Europske unije, pak, kao institucija u kojoj su predstavnici vlasti država članica, ima dvostruku ulogu. S jedne strane, ona zastupa zajedničke interese Europske unije, a s druge strane predstavnici država članica promiču i štiti nacionalne interese. Potpunu slobodu djelovanja ima Europski parlament kao zastupničko tijelo predstavnika država članica. Vijeće

Europske unije i Europska komisija mogu se smatrati tijelima izvršne vlasti (Đerđa, 2009.).

2.1. EUROPSKI PARLAMENT

Europski parlament - engl. *European Parliament* (dalje: Parlament), jedino je tijelo na razini Europske unije koje se izravno bira u državama članicama. Europski parlament može odobriti zakonodavni prijedlog, odbiti ga ili predložiti njegove izmjene. Vijeće nema zakonsku obvezu uzeti u obzir mišljenje Parlamenta, no u skladu sa sudskom praksom Suda ne smije donijeti odluku a da nije prethodno primilo mišljenje Parlamenta.

Na početku je Ugovorom iz Rima 1957. *Parlamentu* dodijeljena savjetodavna uloga u zakonodavnom procesu, Europska Komisija je predlagala zakone, a Vijeće ih je donosilo (<http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr.>).

Prvi neposredni izbori u državama članicama za Europski parlament bili su 1979. godine. Ono ima zakonodavne, nadzorne i proračunske ovlasti. Predstavlja izraz političke i demokratske volje naroda Europske unije, jamac je europskih interesa i zaštite prava građana (Kandžija, Cvečić, 2008.). Nastao je kad i prva Europska zajednica, 1952. godine pod nazivom *Zajednička skupština Europske zajednice za ugljen i čelik*. Godine 1962. mijenja naziv u *Europski parlament*, a prvi izravni izbori za Europski parlament održani su 1979. godine. Zastupnici u parlamentu biraju se svakih pet godina. Do tada se Europski parlament sastavljao na delegatskom načelu, odnosno, sastojao se o određenog broja zastupnika iz svake države članice, ali su ti zastupnici bili izabrani u nacionalni parlament i iz njega delegirani u Europski parlament (Mintas-Hodak, 2010.).

Jedinstvenim europskim aktom 1986. godine i Ugovorima iz Maastrichta, Amsterdama, Nice i Lisabona postupno su proširene ovlasti Parlamenta. Parlament danas na glavnini područja ima jednaku zakonodavnu ulogu kao i Vijeće, a savjetovanje je postalo poseban zakonodavni postupak ili čak nezakonodavni postupak, koji se primjenjuje u rijetkim slučajevima. Taj se

postupak danas primjenjuje u ograničenom broju zakonodavnih područja kao što su izuzeća od unutarnjeg tržišta i pravo tržišnog natjecanja.

Savjetovanje s Parlamentom kao nezakonodavni postupak također se zahtijeva kod usvajanja međunarodnih sporazuma u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike (<http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr>).

Broj predstavnika građana Europske unije u Parlamentu ne smije biti veći od sedam stotina pedeset, ne računajući predsjednika. Njihov je broj utvrđen Osnivačkim ugovorom, a svakoj se državi nacionalna kvota broja zastupnika određuju Ugovorom o pristupanju. Zastupljenost građana je regresivno proporcionalna, a minimalni prag je šest članova iz svake države članice (Ugovor o EU, čl. 14.).

Niti jednoj državi članici ne dodjeljuje se više od devedeset šest mjesta. Mandat zastupnika traje pet godina. Klubovi zastupnika u Parlamentu organizirani su prema političkoj pripadnosti, a ne prema nacionalnosti.

Slika 1 – Europski parlament/Izbori 2014.

Izvor: Institucije EU i ostala tijela, http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_hr.htm (27.12.2017.)

Posljednji izbori za Europski parlament održani su u svibnju 2014. godine. Nakon izbora 2014. godine u Parlamentu je 751 zastupnik iz 28 država članica organiziranih u osam klubova (Slika 1). Za formiranje kluba zastupnika potrebno je najmanje 25 zastupnika, a u klubu mora biti zastupljena barem četvrtina država članica. “*Nezavisni zastupnici*” ne pripadaju niti jednom klubu zastupnika.

Ovlasti Europskog parlamenta mogu se grupirati u tri skupine (Kratak vodič kroz Europski parlament, 2017.):

 zakonodavne,

 proračunske i

 nadzorne.

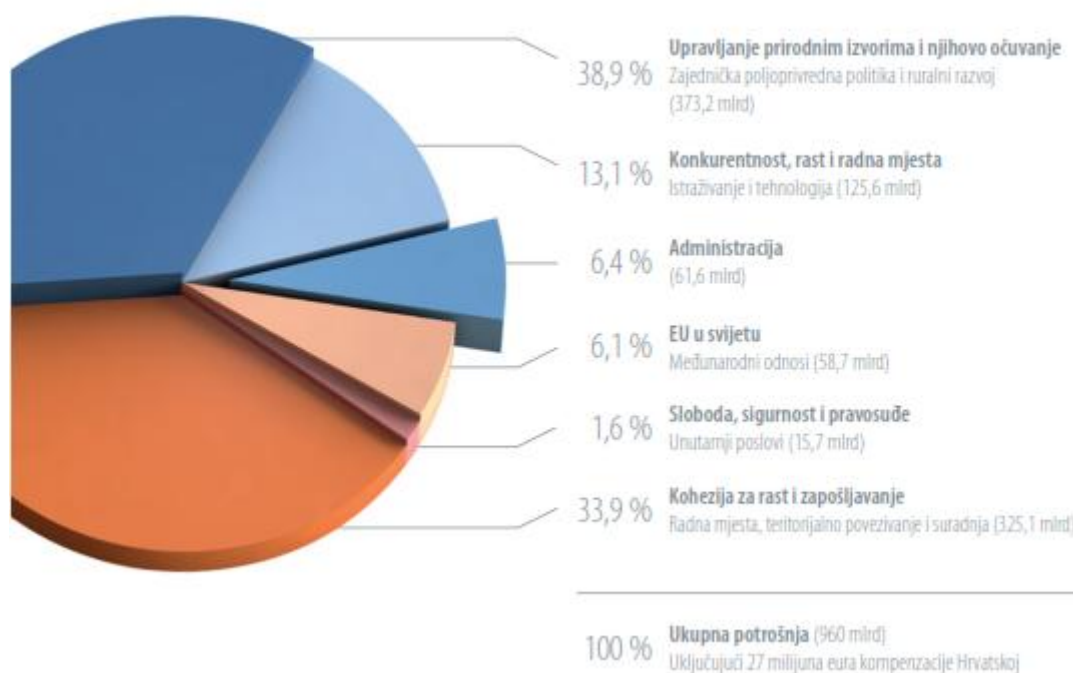
U okviru *zakonodavnih ovlasti* Europski parlament zajedno s Vijećem Europske unije donosi propise Europske unije koji se temelje na prijedlogu Europske komisije, odlučuje o međunarodnim sporazumima, proširenju Europske unije, te propituje program rada Europske komisije i poziva je na predlaganje zakonodavnih akata. Sudjeluje, dakle, u zakonodavnom procesu Europske unije kroz “suodlučivanje” koje je uobičajeni zakonodavni postupak. Ravnopravno s Vijećem dijeli odgovornost pri donošenju propisa koji se odnose na područje politika koja traže odlučivanje u Vijeću “kvalificiranom većinom” (oko 95 %) zakonodavstva Europske unije.

Ove dvije institucije mogu postići dogovor već kod prvog čitanja, a ako se ni nakon dva čitanja ne mogu složiti, prijedlog se donosi pred odbor za mirenje. U zakonodavnom procesu Europski parlament sudjeluje kroz postupak davanja “*suglasnosti*”, što znači da mora ratificirati međunarodne sporazume Europske unije koje je pregovarala Europska komisija, uključujući i svaki novi ugovor o proširenju Europske unije.

Ovlasti nad proračunom temeljno su pravo svakog parlamenta – tko raspoređuje sredstva, ima i snagu određivanja političkih prioriteta. Na razini EU tu ovlast dijele Europski parlament i Vijeće EU. Svakih sedam godina oni zajedno donose višegodišnji financijski okvir, preispituju i odobravaju godišnji proračun za sljedeću godinu, kao i izdatke iz

prethodne godine (Kratak vodič kroz Europski parlament, 2017.).

**Slika 2 - Dugoročni proračun EU za razdoblje od 2014. do 2020.
Granice potrošnje (u eurima) za sedam godina**

Izvor: Europski parlament, Glas građana u Europskoj uniji, Kratak vodič kroz Europski parlament, Luxembourg, 2017., str. 10.

U području *ovlasti nadzora* Europski parlament je nadležan provoditi demokratski nadzor svih institucija Europske unije, birati predsjednika Europske komisije i odobravati Komisiju kao tijelo. Parlament ima i proračunsku funkciju te u njegovoj je nadležnosti razmatranje predstavnika građana i pokretanje istrage, raspravljanje o monetarnoj politici zajedno s Europskom središnjom bankom, postavljanje pitanja Vijeću i Komisiji, te promatranje izbora.

Kao jedina izravno izabrana institucija EU, Parlament vrlo ozbiljno shvaća svoju ulogu

zaštitnika sloboda, ljudskih prava i demokracije (Kratak vodič kroz Europski parlament, 2017.), kako u Europi, tako i šire. Zadaća zastupnika u Europskom parlamentu ponajprije je predstavljanje građana na razini EU i zaštita njihovih interesa u odnosu prema čelnicima EU i institucijama Unije. Suglasnost Parlamenta potrebna je za većinu međunarodnih sporazuma koje sklapa EU, a Parlament također sudjeluje u oblikovanju politike EU na području razvoja i humanitarne pomoći. Zastupnici u Europskom parlamentu sve više utječu na europsku vanjsku politiku i održavaju bliske kontakte sa zakonodavcima diljem svijeta.

Zastupnici u Europskom parlamentu često preuzimaju ulogu izbornih promatrača u zemljama diljem svijeta radi nadzora mogućih nepravilnosti. Također osiguravaju zaštitu ljudskih prava u vanjskim gospodarskim i trgovinskim sporazumima EU i dodjeljuju nagradu *Saharov*³ u čast pojedincima i organizacijama koje brane ljudska prava, demokraciju i slobodu izražavanja te se bore protiv netolerancije i ugnjetavanja svugdje u svijetu. Među dosadašnjim dobitnicima nagrade *Saharov* su *Malala Jusafzaj*, *Nelson Mandela* i *Aung San Suu Kyi* (Kratak vodič kroz Europski parlament, 2017.).

2.2. EUROPSKO VIJEĆE

Europsko vijeće - engl. *The European Council* (dalje: Vijeće), potrebno je razlikovati od Vijeća Europske unije. Ono je sastavljeno od šefova država ili vlada iz svih država članica Europske unije, predsjednika Europske komisije i visokog predstavnika Europske unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.

Europsko vijeće stvoreno je 1974. (<http://www.edicsplit.eu/eu/institucije-europske-unije>) s namjerom uspostavljanja neslužbenog foruma za raspravu između šefova država ili vlada. Ubrzo se razvilo u tijelo koje je Uniji u svim područjima aktivnosti određivalo ciljeve i smjer za postizanje tih ciljeva.

³*Nagrada Saharov je godišnja nagrada koju dodjeljuje Europski parlament u čast pojedincima ili organizacijama koji su posvetili svoje živote za obranu ljudskih prava i sloboda. Nagrada je nazvana po ruskom znanstveniku i disidentu Andreju Saharovu. Osnovana je u prosincu 1988. Dodjela nagrada je 10. prosinca, na dan kada je Glavna skupština Ujedinjenih naroda ratificirala Opću deklaraciju o ljudskim pravima iz 1948., također se slavi kao Dan ljudskih prava.*

Službeni status Vijeće je steklo 1992. (<http://www.edicsplit.eu/eu/institucije-europske-unije>) Ugovorom iz Maastrichta, u kojem je njegova uloga definirana kao davanje poticaja i općih političkih smjernica za razvoj Unije. Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona 1. prosinca 2009. (<http://www.edicsplit.eu/eu/institucije-europske-unije>). Vijeće je postalo jedna od sedam institucija Unije. Europsko vijeće Uniji daje potreban poticaj za njezin razvoj i utvrđuje opće političke smjernice i prioritete tog razvoja. Ono ne izvršava zakonodavne funkcije.

Lisabonskim ugovorom predsjednik Europskog vijeća dobiva novu funkciju, a biraju ga članovi Europskog vijeća kvalificiranom većinom na mandat od dvije i pol godine koje je moguće jednom obnoviti (Ugovor o EU, čl. 15. st. 5.). Predsjednik predstavlja Uniju u vanjskim odnosima i sigurnosnoj politici Europske unije, saziva i vodi sjednice Europskog vijeća, osigurava pripremu i kontinuitet rada Europskog vijeća, koheziju i konsenzus između članova Europskog vijeća te podnosi izvješća Europskom parlamentu o rezultatima svakog sastanka Europskog vijeća (Ugovor o EU, čl. 15. st. 6.). Vijeće se sastaje dva puta svakih šest mjeseci na poziv svog predsjednika (Ugovor o EU, čl. 15. st. 3.). Odluke se donose konsenzusom, a u pojedinim slučajevima i jednoglasno ili kvalificiranom većinom. Europsko vijeće obično se sastaje u *Bruxellesu* u zgradi *Justus Lipsius*. U radu mu pomaže Glavno tajništvo Vijeća.

Revizijama Rimskih ugovora ovaj oblik djelovanja Zajednica je priznat kao koristan neformalni forum za usklađivanje stajališta članica i dogovaranje daljnjih strateških pitanja razvoja integracijskih procesa. Formalno-pravni status jednog od tijela Zajednice dobiva Lisabonskim ugovorom. Europsko vijeće ne izvršava zakonodavne funkcije (Ugovor o EU, čl. 15. st. 1.), ali ima poticajno mjesto u stvaranju europske politike jer definira stratešku orijentaciju politike Europske unije.

U nadležnosti Vijeća je (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

- odlučivanje o općem usmjerenju i političkim prioritetima Europske unije (ali nije zakonodavno tijelo),
- bavljenje složenim ili osjetljivim pitanjima koje na nižim razinama međudržavne

suradnje nije moguće riješiti,

- određivanje zajedničke vanjske i sigurnosne politike Europske unije, uzimajući u obzir strateške interese i implikacije u području obrane,
- nominiranje i imenovanje osobe na određene visoke položaje na razini Europske unije, primjerice one u Europskoj središnjoj banci i Komisiji.

U pogledu svakog pitanja Europsko vijeće može zatražiti od Europske komisije da donese prijedlog o njegovom rješavanju ili povjeriti njegovo rješavanje Vijeću EU (<https://europa.eu/european-union/about-eu>). Europsko vijeće podnosi Europskom parlamentu izvješće nakon svake sjednice i godišnje pisano izvješće o napretku koji je Unija ostvarila (Ćapeta i dr., 2009.).

2.3. VIJEĆE EUROPSKE UNIJE/VIJEĆE MINISTARA

Vijeće Europske unije, engl. Council of the European Union (dalje: Vijeće EU), ili Vijeće ministara, osnovano je 1958. godine kao *Vijeće ministara Europske ekonomske zajednice*, a stupanjem na snagu *Ugovora iz Maastrichta*⁴ preimenovano je u *Vijeće Europske unije*. Od stupanja na snagu *Lisabonskog ugovora* naziva se samo Vijeće. Povijesno je Vijeće bilo mjesto na kojem su se donosile zakonodavne odluke u Zajednicama i u Europskoj uniji, pa se, s razlogom, smatra “*srcem odlučivanja*” u Europskoj uniji. Ono zajedno s Europskim parlamentom, izvršava zakonodavne i proračunske funkcije, obavlja funkcije utvrđivanja politika i koordinacije, kako je to utvrđeno *Ugovorom o Europskoj uniji* (Ugovor o EU, čl. 16. st. 1.).

U nadležnosti Vijeća Europske unije su (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

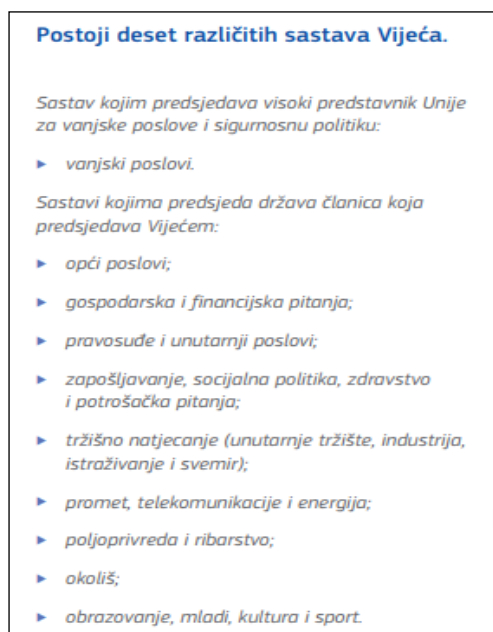
- pregovori o zakonodavstvu Europske unije koje donosi zajedno s Europskim parlamentom na temelju prijedloga Europske komisije,

⁴Ugovor o Europskoj uniji poznatiji kao Ugovor iz Maastrichta potpisan je 1992., a stupio je na snagu 1. siječnja 1993. godine. Ovim su Ugovorom postavljeni ciljevi ekonomske i monetarne unije, jedinstvene valute, zajedničke vanjske i sigurnosne politike, zajedničke obrambene politike, a zatim i obrane, uvođenja građanstva

- 🇪🇺 koordinacija politika država članica Europske unije,
- 🇪🇺 razvijanje vanjske i sigurnosne politike Europske unije na temelju smjernica Europskog vijeća,
- 🇪🇺 sklapanje sporazuma između Europske unije i drugih država ili međunarodnih organizacija,
- 🇪🇺 donošenje godišnjeg proračuna Europske unije zajedno s Europskim parlamentom.

Vijeće Europske unije nema stalni sastav, u njemu se sastaju ministri 28 država članica Europske unije, koji su obvezni prenijeti svojim vladama odluke Vijeća a koje su dalje obvezne djelovati u skladu s dogovorima donesenim na sjednicama Vijeća. Vijeće se sastaje u deset različitih sastava, ovisno o temi koja se raspravlja. Kada je to, primjerice, zajednička poljoprivredna politika, u Vijeću zasjedaju ministri poljoprivrede država članica, kada se odlučuje o uređenju transeuropskih željezničkih mreža, u Vijeću su ministri prometa ili drugoga odgovarajućeg resora nacionalne vlade (Alkier, Radnić, 2009.).

Slika 3 - Deset različitih sastava Vijeća

Izvor: Politike Europske unije, Kako funkcionira Europska unija, Europska komisija, Brussels, 2014., str. 14.

Unije, uske suradnje u pravosuđu i unutarnjim poslovima. Ugovorom u Europskoj uniji ovim je europska integracija iz pretežno gospodarske integracije prerasla u političku uniju.

Dužnost predsjednika Vijeća obavlja redom svaka država članica u Vijeću kroz razdoblje od šest mjeseci, a po redoslijedu o kojem Vijeće jednoglasno odlučuje. Za to vrijeme, dakle, predstavnici ove države članice predsjedavaju svim sjednicama Vijeća i drugih tijela Unije u kojima su predstavljene države. Država koja predsjedava Vijećem odgovora za zakonit i pravilan rad Vijeća. Ona ujedno ima ulogu posrednika između država članica u usuglašavanju njihovih interesa te predstavlja Uniju u pitanjima koja se tiču zajedničke vanjske i sigurnosne politike pred trećim državama (Đerđa, 2007.).

Slika 4 – Predsjedavanje Vijećem

Godina	Siječanj-lipanj	Srpanj-prosinac
2014.	Grčka	Italija
2015.	Latvija	Luksemburg
2016.	Nizozemska	Slovačka
2017.	Malta	Ujedinjena Kraljevina
2018.	Estonija	Bugarska
2019.	Austrija	Rumunjska
2020.	Finska	

Izvor: Politike Europske unije, Kako funkcionira Europska unija, Vaš vodič kroz institucije EU, Europska komisija, Brussels, 2014., str. 15.

Vijeće saziva predsjednik Vijeća na vlastitu inicijativu, na zahtjev nekog člana Vijeća ili Komisije. Na sjednicama je redovito prisutan i predstavnik Komisije. Rad Vijeća pripremaju Odbor stalnih predstavnika i jedna ili više radnih skupina. Vijeće godišnje održi oko 100 sjednica, s tim što se Vijeće za opće poslove i vanjsku politiku, Vijeće za ekonomske i financijske poslove i Vijeće za poljoprivredu obično sastaju jednom mjesečno, dok se druga vijeća održavaju dva do četiri puta godišnje, ovisno o potrebi. Nakon provedene diskusije Vijeće odluku može usvojiti, vratiti je Odboru stalnih predstavnika ili radnoj skupini na daljnju doradu ili čak uputiti u Europsko vijeće na političko razmatranje. Ako Ugovorom

nije drugačije određeno, Vijeće donosi odluke većinom glasova svojih članova (Derđa, 2007.).

U nekim slučajevima ugovorima je propisan drugačiji postupak, na primjer jednoglasno donošenje odluka u području oporezivanja. Kako bi se o prijedlogu glasovalo kvalificiranom većinom, potrebno je postići dvostruku većinu koja se odnosi na države članice i stanovništvo.

U korist prijedloga mora glasovati barem (Vaš vodič kroz institucije EU, 2014.):

- 55 % država članica, tj. 16 od 28 država;

- države članice moraju predstavljati 65 % stanovništva EU-a, što na otprilike 506 milijuna stanovnika iznosi oko 329 milijuna.

Uz to, kako bi se spriječilo donošenje odluke, barem četiri države koje predstavljaju više od 35 % stanovništva moraju glasovati protiv. Smisao tih pravila jest da sve odluke koje donosi Vijeće uživaju široku podršku diljem EU-a, ali i da je malim manjinama onemogućeno sprječavanje donošenja odluka. Prije studenoga 2014. primjenjivao se drugi sustav prema kojem je svaka država imala određeni broj glasova (Vaš vodič kroz institucije EU, 2014.).

Sve države članice sudjeluju u *Ekonomskoj i monetarnoj uniji* (dalje: EMU), što znači da koordiniraju donošenje svojih gospodarskih politika i da svoje gospodarske odluke smatraju pitanjem od zajedničkog interesa. Međutim, nisu se sve države članice pridružile europodručju i prihvatile jedinstvenu valutu *euro*. Neke su odlučile da se neće za sada pridružiti, a druge još uvijek pripremaju svoje gospodarstvo za ispunjavanje kriterija za članstvo u europodručju.

Države članice europodručja moraju tijesno surađivati i na njih se primjenjuje jedinstvena monetarna politika kojom upravlja Europska središnja banka. Prema tome, državama člancima europodručja potreban je forum na kojem će raspravljati o politikama za europodručje i donositi ih. Taj forum ne može biti *Vijeće za ekonomska i financijska pitanja*

(dalje: Ecofin) jer ono obuhvaća sve države članice. Rješenje je Euroskupina, koja se sastoji od ministara gospodarstava i financija članica europodručja.

Djelovanje Euroskupine promiče gospodarski rast i financijsku stabilnost u europodručju usklađivanjem gospodarskih politika. Budući da samo Ecofin može formalno donositi odluke o gospodarskim pitanjima, Euroskupina se neformalno sastaje dan prije sastanaka Ecofina, otprilike jedanput mjesečno. O dogovorima postignutima na neformalnom sastanku Euroskupine članovi Euroskupine formalno odlučuju sljedeći dan na sastanku Ecofina. O pitanjima Euroskupine odlučuju samo ministri Ecofina koji predstavljaju europodručje. Na sastancima Euroskupine može sudjelovati i povjerenik za ekonomska i monetarna pitanja i euro, kao i predsjednik Europske središnje banke. Članovi Euroskupine biraju predsjednika na mandat od dvije i pol godine. Glavno tajništvo Vijeća daje administrativnu potporu za sastanke Euroskupine (Vaš vodič kroz institucije EU, 2014.).

2.4. EUROPSKA KOMISIJA

Europska komisija (dalje: Komisija), osnovana je 1958. godine. Komisija se može shvatiti kao izvršno tijelo Unije jer ona prije svega “*obavlja poslove izvršne vlasti*”. Drugim riječima, ona je odgovorna za provođenje odluka Vijeća i Europskog parlamenta (Đerđa, 2007.).

Komisija promiče opći interes Unije i u tu svrhu poduzima odgovarajuće inicijative. Osigurava primjenu Ugovorâ i mjera koje na temelju njih donose institucije. Ona nadzire primjenu prava Unije pod kontrolom Suda Europske unije. Izvršava proračun i upravlja programima. Izvršava koordinacijske, izvršne i upravljačke funkcije, kako je utvrđeno u Ugovorima. Osim u slučaju zajedničke vanjske i sigurnosne politike i u drugim slučajevima predviđenima u Ugovorima, ona osigurava vanjsko predstavljanje Unije. Pokreće godišnje i višegodišnje planiranje programa Unije radi ostvarivanja međuinstitucionalnih sporazuma (Ugovor o EU, čl. 17. st. 1.).

Nadležnosti Europske komisije su (<https://europa.eu/european-union/about-eu.>):

- *predlaže novo zakonodavstvo* - Komisija je jedina institucija EU-a koja predlaže zakonodavstvo o čijem donošenju odlučuju Parlament i Vijeće te kojim se štite interesi EU-a i njegovih građana u pogledu pitanja koja se ne mogu učinkovito riješiti na nacionalnoj razini, te se pruža točan uvid u tehničke pojedinosti zahvaljujući savjetovanju sa stručnjacima i javnosti,
- *upravlja politikama i dodjeljuje financijska sredstva EU-a na način da određuje prioritete potrošnje EU-a zajedno s Vijećem i Parlamentom, izrađuje godišnje proračune koje odobravaju Parlament i Vijeće i nadgleda potrošnju sredstava pod nadzorom Revizorskog suda,*
- *provodi zakonodavstvo EU-a, odnosno zajedno sa Sudom Europske unije osigurava ispravnu primjenu prava EU-a u svim država članicama,*
- *predstavlja EU na međunarodnoj razini na način da zastupa sve države članice EU-a u međunarodnim tijelima, osobito u područjima trgovinske politike i humanitarne pomoći i pregovara o sklapanju međunarodnih sporazuma u ime EU-a.*

Europska komisija može se sagledati kao institucija s dvostrukom ulogom - *“političkom”* u obliku *“kolegija članova Komisije”* i *“upravnom”* u obliku *službi Komisije*, tj. stalnog upravnog aparata. Sjedište Komisije je u Bruxellesu u Belgiji, no dio ureda nalazi se u Luxemburgu, dok se predstavništva Komisije nalaze i u svim državama članicama Unije. Komisija ima svoje delegacije u mnogim glavnim gradovima širom svijeta. Kako je prvenstvena zadaća Komisije predstavljati i podupirati interese Europske unije u cjelini, članovi Komisije trebaju biti potpuno neovisni od utjecaja nacionalnih vlasti država članica čije nacionalno državljanstvo imaju te trebaju odlučivati neovisno o volji svoje države članice.

...U obavljanju svojih zaduženja Komisija je u potpunosti neovisna...članovi Komisije ne traže i ne primaju naputke od bilo koje vlade ili koje druge institucije, tijela, ureda ili subjekta. Suzdržavaju se od svakog djelovanja koje je nespojivo s njihovim dužnostima ili obavljanjem njihovih zadaća (Ugovor o EU, čl. 17. st. 3.).

Sve se države članice obvezuju poštivati ovo načelo i ne utjecati na članove Komisije u obavljanju njihovih zadaća. Svaka povreda ovih načela može dovesti do prisilnog povlačenja tog člana Komisije. To znači da članovi Komisije moraju djelovati u interesu Europske unije, a ne primati naputke od nacionalne vlasti svoje države članice. Upravo zbog neovisnosti Komisije u odnosu na nacionalne utjecaje, ali svakako i zbog svojih nadležnosti, Komisija se često naziva “*čuvarem*” Ugovora i “*motorom*” integracijskih procesa u Uniji.

Europska komisija je politički neovisno tijelo odgovorno Parlamentu, koji može Europsku komisiju razriješiti donošenjem odluke o njezinu raspuštanju. To je tijelo koje je nazočno na svim sjednicama Europskog parlamenta, na kojima joj je dana mogućnost obrazlaganja i opravdanja vlastitih politika. Odgovore na pisana i usmena pitanja koja u Parlamentu postavljaju zastupnici dužna je redovito davati. Za njen svakodnevni rad odgovornost imaju administrativno osoblje, prevoditelji, stručnjaci i zaposleni u tajništvu. U Europskoj komisiji je približno zaposleno oko 33.000 ljudi (Vaš vodič kroz institucije EU. 2014.).

Položaj i sastav Europske komisije se kroz povijest stalno mijenjao. Na početku 21. stoljeća njene izvršne i političke ovlasti bile su ograničene (Wallece, 2000.). Do 2001. godine, Europsku je komisiju činilo 20 povjerenika. Svaka je država članica imala pravo na najmanje jednog člana, dok su velike države poput Francuske, Italije, Njemačke, Španjolske i Velike Britanije imale po dva člana. Ugovor iz Nice 2001. godine, ograničio je broj članova Europske komisije na najviše onoliko povjerenika koliko je država članica. Prema ovom ugovoru, a od 1. siječnja 2005. godine Europska komisija je bila sastavljena od po jednog povjerenika iz svake države članice. Funkcionirala je kao kolegij, što znači da su se odluke donosile glasovanjem. Ugovor iz Nice predvidio je da će se u trenutku kad Unija bude imala 27 država članica uvesti rotacija čija će se načela odrediti naknadno, a članova bi bilo manje nego država članica (Alkier, Radnić, 2009.).

Ugovorom o EU je predviđeno da sastav kakav je Europska komisija tada imala - 27 država članica i 27 povjerenika, traje privremeno, do 31. listopada 2014. godine, kada bi se broj povjerenika smanjio, te bi bio manji od broja država članica. Time se željelo osigurati efikasnost rada Europske komisije, a odluke su se donosile glasovanjem što je utjecalo na efikasnu komunikaciju među povjerenicima i na odlučivanje. Irska je, međutim,

bila protiv takvog sastavljanja Europske komisije pa nije ni ratificirala Ugovor o EU. Stoga se učinio ustupak Irskoj, ostao je isti broj povjerenika kao i država članica, a Irska je na ponovljenom referendumu ratificirala Ugovor o EU.

Sjedište Europske komisije je u Bruxellesu, a pojedine službe se nalaze i u Luxembourg. U svim državama članicama Europske unije Europska komisija ima svoja predstavništva i 139 delegacija diljem svijeta (<https://europa.eu/european-union/about-eu>). S obzirom da Europska unija ima 28 država članica, Europska komisija je sastavljena od 28 povjerenika, predstavnika svake od država članica Europske unije. Novi sastav Europske komisije imenuje se svakih pet godina, u roku od šest mjeseci od izglasavanja Europskog parlamenta. Temeljem čl. 17. st. 3. Ugovora o EU predviđeno je da se članovi biraju temeljem njihove opće sposobnosti i europskog opredjeljenja, iz redova osoba čija je neovisnost neupitna. *Sadašnji sastav Komisije ima mandat do 31. listopada 2019. godine.*

Kolegij povjerenika sastoji se od predsjednika Komisije, sedam potpredsjednika, uključujući prvog potpredsjednika, i visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku te dvadeset povjerenika zaduženih za pojedine resore (<https://europa.eu/european-union/about-eu>).

Povjerenici djeluju kao članovi projektnog tima kojeg vodi potpredsjednik. U okviru njihovog djelovanja su posebna područja politika - radna mjesta, ulaganja i konkurentnost, rast, jedinstveno digitalno tržište, energetska unija s klimatskom politikom za budućnost, te bolje povezana i pravednija ekonomska i monetarna politika (<https://europa.eu/european-union/about-eu>).

Europska komisija se istovremeno i političko i izvršno tijelo, a ta dvostruka uloga čini je "hibridnom" institucijom. Kao političko tijelo ona je neovisna institucija, koja predstavlja i promiče interese Europske unije. Kao izvršno tijelo ona je odgovorna prvenstveno za obavljanje poslova izvršne vlasti, što znači da je odgovorna za provedbu odluka Vijeća Europske unije i Parlamenta Europske unije (Đerđa, 2007.).

Ovlasti Europske komisije definirane su i u Jedinstvenom europskom aktu iz 1986. godine. Karakteristika izvršnog tijela proizlazi iz činjenice da Europska komisija vodi tekuće

poslove Europske unije, odnosno provodi politike, programe i izvršenje proračuna Europske unije. No, osim izvršnih, ovlasti Europske komisije su nešto šire. Jedna od važnijih zadaća Europske komisije je *osiguranje funkcioniranja i razvijanje zajedničkog tržišta EU*. Ugovorom o EU posebno je naglašena inicijalna funkcija Europske komisije pri donošenju propisa, što je prvenstveno vidljivo kroz izradu nacrtu pravnih akata. Europskoj je komisiji dana zadaća davanja prijedloga za nove europske zakone koji se potom predstavljaju Parlamentu i Vijeću. Osim toga Europska komisija je odgovorna i za rad službi Europske komisije. Komisija je također u kontekstu Europske unije ovlaštena voditi pregovore o sklapanju međunarodnih sporazuma na temelju mandata koji joj u svakom pojedinom slučaju dodjeljuje Vijeće Europske unije (Đerđa, 2007.).

Temeljem svega navedenog jasno je vidljivo nastojanje da Europska komisija bude neovisno tijelo koje predstavlja Europsku uniju u cjelini i djeluje u interesu svih država članica Europske unije, a ne da provodi interese svake države ponaosob.

2.5. SUD EUROPSKE UNIJE

Sud Europske unije, engl. Court of Justice, od osnivanja 1952. ima za zadaću osiguravanje „poštovanja prava u tumačenju i primjeni“ Ugovora.

U okviru te zadaće Sud Europske unije (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/hr):

- nadzire zakonitost akata institucija Europske unije,
- osigurava da države članice poštuju obveze koje proizlaze iz Ugovora, i
- daje tumačenje prava Europske unije na zahtjev nacionalnih sudaca.

Sud Europske unije, dakle predstavlja sudbenu vlast Europske unije i u suradnji sa sudovima država članica osigurava jedinstvenu primjenu i tumačenje prava Unije. S obzirom na to da svaka država članica ima svoj jezik i poseban pravni sustav, *Sud Europske unije* je višejezična institucija. Njegovo jezično uređenje jedinstveno je u odnosu na druge sudove u svijetu, jer svaki od službenih jezika Europske unije može biti jezik postupka. Sud naime mora u cijelosti poštovati višejezičnost zbog potrebe komunikacije sa strankama na jeziku

postupka i osiguravanja širenja sudske prakse u svim državama članicama.

Sud Europske unije osigurava tumačenje i primjenu zakonodavstva EU na isti način u svakoj državi članici. Drugim riječima, da je ono uvijek isto za sve stranke i u svim okolnostima. U tu svrhu *Sud Europske unije* provjerava zakonitost djelovanja institucija EU, osigurava da države članice ispunjavaju svoje obveze i tumači pravo EU na zahtjev nacionalnih sudova. *Sud Europske unije* ima ovlasti rješavati pravne sporove između država članica, institucija EU, poduzeća i pojedinaca.

Kako bi mogao riješiti tisuće predmeta koje zaprima, *Sud Europske unije* je podijeljen u dva glavna tijela (Vaš vodič kroz institucije EU, 2014.):

- *Sud* koji rješava zahtjeve nacionalnih sudova za prethodnom odlukom, određene tužbe za poništenje i žalbe itd., sastavljen od 28 sudaca - po jedan sudac iz svake države članice Europske unije i 11 nezavisnih odvjetnika, često ga nazivaju *Europski sud*,
- *Opći sud* koji donosi odluke o zahtjevima za poništenje koje podnose osobe i trgovačka društva te o nekim tužbama koje su pokrenule države članice, uključuje najmanje jednog sudca iz svake države članice Europske unije, osnovan je 1988. godine, a raniji naziv bio mu je Sud prvog stupnja. Danas ima oko 47 sudaca, a taj će broj narasti do 2019. godine na 56 sudaca (<https://europa.eu/european-union/about-eu>), po dva suca iz svake zemlje EU.

Službenički sud, osnovan 2004., prestao je sa svojim aktivnostima 1. rujna 2016. (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/hr), nakon što je prenio svoje ovlasti Općem sudu u kontekstu reforme ustroja sudova Unije.

2.5.1. SUD

Sud se sastoji od 28 sudaca i 11 nezavisnih odvjetnika. Suce i nezavisne odvjetnike, nakon savjetovanja s odborom zaduženim za davanje mišljenja o prikladnosti kandidata za obnašanje tih dužnosti, sporazumno imenuju vlade država članica. Njihov mandat traje šest godina i može se obnoviti. Suci i nezavisni odvjetnici biraju se iz redova pravnika čija je neovisnost

neupitna i koji ispunjavaju uvjete koji se u njihovim zemljama zahtijevaju za obavljanje najviših sudačkih dužnosti ili koji su priznati pravni stručnjaci.

Suci Suda biraju između sebe predsjednika i potpredsjednika na mandat od tri godine koji se može obnoviti. Predsjednik upravlja radom i službama Suda te predsjedava raspravama i vijećanjima najvećih sudskih vijeća. Potpredsjednik pomaže predsjedniku u obavljanju njegovih dužnosti i zamjenjuje ga u slučaju spriječenosti.

Nezavisni odvjetnici pomažu Sudu. Dužnost im je, djelujući posve nepristrano i neovisno, iznijeti pravno mišljenje, koje se naziva „mišljenje“, u predmetima koji su im dodijeljeni. Tajnik Suda glavni je tajnik institucije čije službe vodi pod nadzorom predsjednika Suda. Sud može zasjedati u punom sastavu, u velikom vijeću (15 sudaca) ili u sudskim vijećima od pet sudaca ili od tri suca.

U punom sastavu zasjeda u određenim slučajevima predviđenim Statutom Suda, posebice kad je riječ o donošenju odluke o smjenjivanju s dužnosti Europskog *ombudsmena* ili odluke o razrješenju dužnosti povjerenika Komisije koji nije ispunio svoje obveze, te u predmetu za koji Sud procijeni da je od posebne važnosti. Sud zasjeda u velikom vijeću kada država članica ili institucija koja je stranka u postupku to zatraži kao i kada je riječ o osobito složenim ili važnim predmetima. Ostale predmete razmatraju sudska vijeća od tri suca ili od pet sudaca. Predsjednici vijeća od pet sudaca biraju se na tri godine, a predsjednici vijeća od tri suca na godinu dana.

Sud donosi rješenja o predmetima koji su mu dostavljeni. Četiri su najčešće vrste predmeta (Vaš vodič kroz institucije EU, 2014.):

Prethodna odluka

Sudovi u svakoj državi članici odgovorni su osigurati pravilnu primjenu zakonodavstva EU u toj zemlji. Ako nacionalni sudovi nisu sigurni u tumačenje ili valjanost prava EU, oni mogu, a ponekad i moraju, zatražiti savjet Suda. Taj se savjet daje u obliku obvezujuće „*prethodne odluke*“. Tim postupkom građani, putem svojih nacionalnih sudova, mogu utvrditi na koji način na njih utječe zakonodavstvo EU -

više od 9.616 novih je zahtjeva prema državi članici i Sudu (Godišnje izvješće 2016., 2017.),

Tužba zbog povrede

Komisija ili u rijetkim slučajevima, država članica mogu pokrenuti te postupke ako postoji razlog za vjerovanje da određena država članica ne ispunjava svoje obveze u skladu s pravom EU. Sud istražuje te navode i donosi presudu. Ako se utvrdi njezina odgovornost, optužena država članica povredu mora otkloniti bez odgode da bi izbjegla novčane kazne koje odredi Sud,

Tužba radi poništenja

Ako neka od država članica, Vijeće, Komisija ili u određenim okolnostima Parlament, vjeruju da je određeni zakonodavni akt EU nezakonit, mogu od Suda tražiti njegovo poništenje. Tim se postupkom „*tužbe za poništenje*” mogu koristiti i privatne osobe koje žele da Sud poništi određeni zakon jer ima izravan i negativan utjecaj na njih kao pojedince,

Tužba zbog propusta

U Ugovoru je propisano da Europski parlament, Vijeće i Komisija moraju donositi određene odluke u određenim okolnostima. Ako oni to ne učine, države članice, druge institucije EU i u određenim okolnostima pojedinci ili poduzeća, mogu uložiti prigovor Sudu da se ta povreda službeno zabilježi,

Žalba

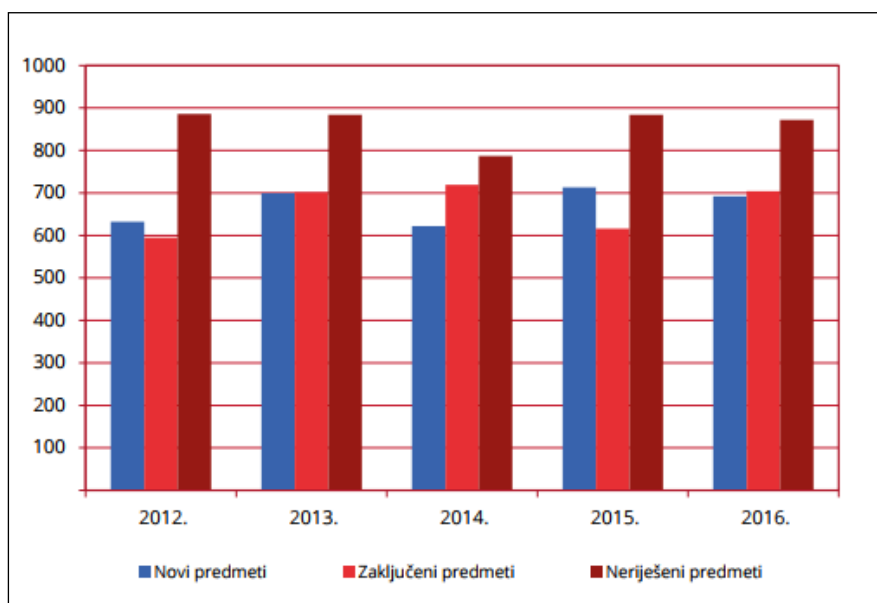
Sudu se može podnijeti žalba protiv presude i rješenja Općeg suda, koja se može odnositi isključivo na pravna pitanja. Ako je žalba dopuštena i osnovana, Sud ukida odluku Općeg suda. U slučaju kad je predmet dovoljno raspravljen, Sud može sam riješiti spor. U protivnom mora predmet vratiti na odlučivanje Općem sudu, koji je obvezan poštovati odluku Suda o žalbi.

Proteklu godinu, baš kao i 2015., obilježava intenzivna aktivnost koja svjedoči kako o vitalnosti prava Europske unije tako i o važnosti koju Sud pridaje brzom rješavanju preda nj iznesenih sporova. Novi predmeti Sudu su u 2016. podnesena 692 predmeta (Godišnje izvješće 2016., 2017.). Broj novih predmeta, prema tome, neznatno je manji od prošlogodišnjeg, kada je podneseno rekordnih 713 predmeta, ali ono što privlači pozornost u tablicama u nastavku podjela je tih predmeta prema vrsti postupka. Među 692 nova predmeta

u 2016., 470 odnosilo se na zahtjeve za prethodnu odluku, što čini oko 70 % ukupnog broja predmeta koji su tijekom 2016. podneseni Sudu.

Nikada u njegovoj povijesti broj zahtjeva za prethodnu odluku nije bilo tako velik. Suprotno tomu, 35 predmeta po izravnim tužbama (za poništenje, zbog propusta odnosno zbog povrede obveze) rekordno je niska razina, dok 175 predmeta po žalbi (uključene sve kategorije) čini neznatno smanjenje koje se može dijelom pripisati smanjenju broja zaključenih predmeta pred Općim sudom, što je uzrokovano specifičnim okolnostima u kojima se taj sud nalazio u 2016. (odlazak i dolazak mnogobrojnih članova, povezan osobito s reformom ustrojstva Suda Europske unije).

Grafikon 1 – Novi, zaključeni i neriješeni predmeti 2012.-2016.

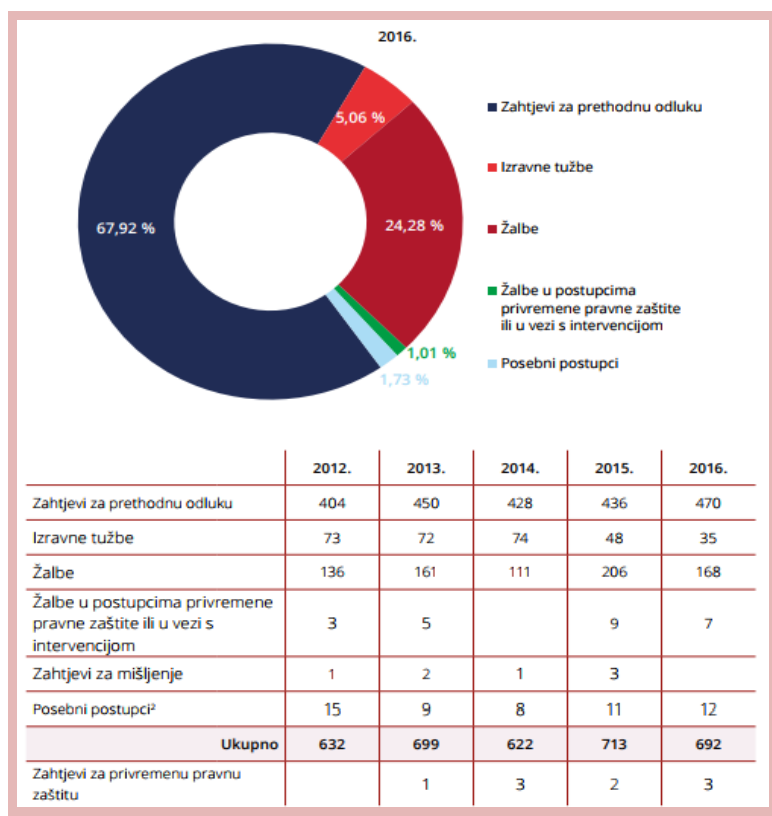

Izvor: Sud Europske unije, Godišnje izvješće 2016., Pravosudna aktivnost, Luxembourg, 2017., str. 81.

Uz neobično velik broj zahtjeva za prethodnu odluku podnesenih Sudu u 2016., zanimljivo je istaknuti odakle su upućeni. Naime, uz jednu iznimku, sudovi svih država članica obratili su se u 2016. Sudu kako bi mu postavili pitanja o tumačenju i valjanosti prava Unije. Taj trend odražava rastuću važnost prethodnog postupka ne samo u državama koje su već dulje članice

Europske unije (povećan broj zahtjeva upućenih u 2016. dolazi iz Njemačke, Italije i Španjolske) nego i iz onih država članica koje su joj pristupile kasnije, u 2004., 2007. ili 2013. Tako su u 2016. bugarski sudovi uputili 18 zahtjeva za prethodnu odluku, dok 19 takvih zahtjeva potječe od poljskih sudova, što je najveći godišnji broj zahtjeva upućenih iz Poljske od pristupanja te države Europskoj uniji 2004. Osim toga, zanimljivo je istaknuti da su se britanski sudovi bez obzira na mnoge nejasnoće povezane s rezultatima referenduma održanog 23. lipnja 2016. u protekloj godini obratili Sudu u 23 navrata, što je najveći broj zahtjeva za prethodnu odluku upućenih iz Ujedinjene Kraljevine od 2011.

Grafikon 2 – Vrste postupaka 2012. – 2016.

Izvor: Sud Europske unije, Godišnje izvješće 2016., Pravosudna aktivnost, Luxembourg, 2017., str. 82.

Naposljetku, kada je riječ o temama o kojima se u 2016. Sud izjašnjavao, i ovaj se put zapaža njihova velika raznolikost. Kao i u 2015., područje slobode, sigurnosti i pravde, oporezivanje

i intelektualno vlasništvo zauzimaju prva tri mjesta, pri čemu je došlo do znatnog porasta broja predmeta u prvoj kategoriji (76 predmeta koji se odnose na područje slobode, sigurnosti i pravde u odnosu na 52 u prošloj godini), što je nesumnjivo povezano s migrantskom krizom i mjerama nacionalnih vlasti s tim u vezi. Državne potpore s 39 novih predmeta u 2016. također čine nezanemariv dio aktivnosti Suda, jednako kao i pravo tržišnog natjecanja, socijalna politika, okoliš ili promet.

Iako se broj novih predmeta u 2016. neznatno smanjio, broj zaključenih predmeta, suprotno tomu, znatno se povećao jer je Sud u protekloj godini riješio 704 predmeta, što čini povećanje veće od 14 % u odnosu na 2015. godinu (tijekom koje je zaključeno 616 predmeta) (Godišnje izvješće 2016., 2017.). Veliku većinu predmeta koje je Sud zaključio u 2016., točnije više od 90 %, čine zahtjevi za prethodnu odluku i žalbe.

Grafikon 3 – Zaključeni predmeti 2012. – 2016.

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Zahtjevi za prethodnu odluku	386	413	476	404	453
Izravne tužbe	70	110	76	70	49
Žalbe	117	155	157	127	182
Žalbe u postupcima privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	12	5	1	7	7
Zahtjevi za mišljenje		1	2	1	
Posebni postupci	10	17	7	7	13
Ukupno	595	701	719	616	704

Izvor: Sud Europske unije, Godišnje izvješće 2016., Pravosudna aktivnost, Luxembourg, 2017., str. 85.

2.5.2. OPĆI SUD

Opći sud, osnovan 1988. godine, Opći sud sastoji se od najmanje jednog suca po zemlji članici, a od 8. lipnja 2017. na dužnosti je 45 sudaca. Suce sporazumno imenuju vlade

država članica nakon savjetovanja s odborom zaduženim za davanje mišljenja o prikladnosti kandidata za obnašanje tih dužnosti. Mandat suca traje šest godina i može se obnoviti. Suci između sebe biraju predsjednika na razdoblje od tri godine, a oni imenuju tajnika na razdoblje od šest godina (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/hr).

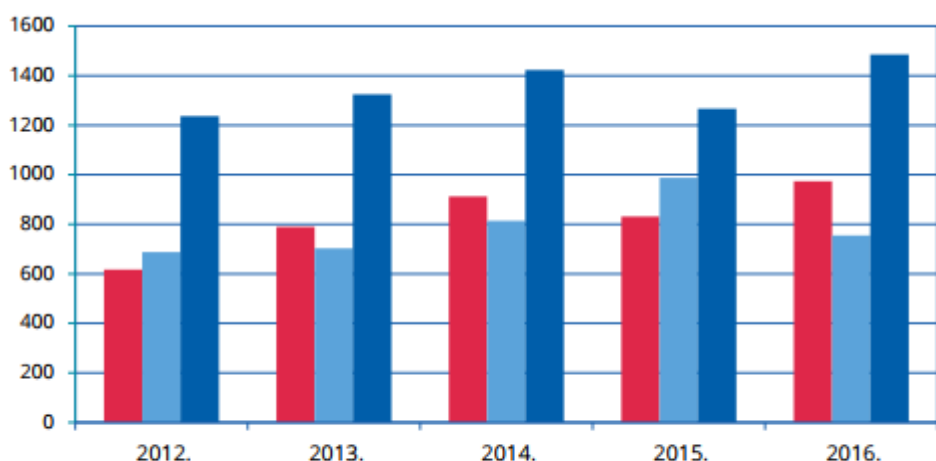
Suci dužnost obnašaju potpuno nepristrano i neovisno. Za razliku od Suda, Opći sud nema stalne nezavisne odvjetnike. Ta dužnost ipak može iznimno biti povjerena sucu.. U postupcima koji se pred *Općim sudom* vode, odlučuju vijeća sastavljena od tri suca i pet sudaca, a u određenim slučajevima i sudac pojedinac. Kada za to postoji opravdanje, Opći sud može zasjedati i u velikom vijeću - petnaest sudaca kad to opravdava pravna složenost ili važnost predmeta (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/hr). Predsjednici vijeća od pet sudaca biraju se između sudaca na razdoblje od tri godine. Opći sud ima svoje tajništvo, ali za svoje ostale potrebe oslanja se na administrativne i jezične službe institucije.

Opći sud je nadležan za (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/hr):

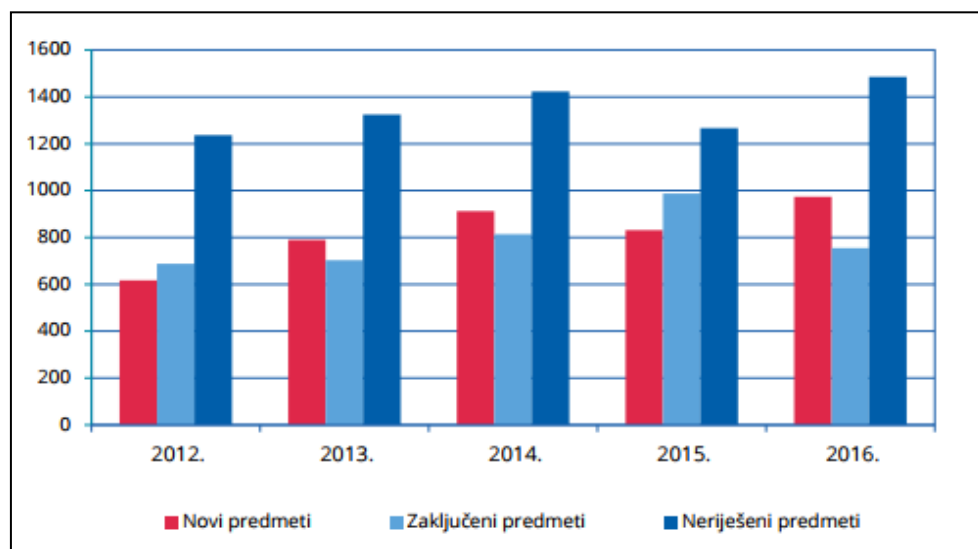
- tužbe koje podnose fizičke ili pravne osobe za poništenje akata institucija, tijela, ureda ili agencija Europske unije koji su upućeni tim osobama ili se na njih izravno i osobno odnose - to može biti, primjerice, tužba nekog društva protiv odluke Komisije kojom mu se izriče novčana kazna, kao i protiv regulatornih akata koji se izravno odnose na te osobe, a ne podrazumijevaju provedbene mjere ili tužbe koje podnose te iste osobe zbog propusta postupanja navedenih institucija, tijela, ureda ili agencija,
- tužbe koje podnose države članice protiv Vijeća u vezi s aktima iz područja državnih potpora i mjera trgovinske zaštite „*damping*“ i s aktima kojima Vijeće izvršava svoje provedbene ovlasti,
- tužbe radi naknade štete koje su prouzročile institucije, tijela, uredi ili agencije Europske unije ili njihovi djelatnici,
- tužbe na temelju ugovorâ Europske unije kojima se izrijekom predviđa nadležnost Općeg suda,

- tužbe u području intelektualnog vlasništva podnesene protiv Ureda Europske unije za intelektualno vlasništvo (dalje: EUIPO) i Ureda Zajednice za biljnu raznolikost (dalje: CPVO),
- sporove između institucija Europske unije i njihova osoblja u vezi s radnim odnosom i sustavom socijalne sigurnosti.

Na odluke Općeg suda može se podnijeti žalba Sudu, ograničena na pravna pitanja, u roku od bila je sljedeća

6.

Izvor: Sud Europske unije, Godišnje izvješće 2016., Pravosudna aktivnost, Luxembourg, 2017., str. 193.

Analiza sudske statistike za 2016. otkriva u bitnome dvije pojave, i to, s jedne strane, povećanje broja novih i broja neriješenih predmeta i, s druge strane, osjetno kraće trajanje

postupaka. Broj novih predmeta povećao se za 17 %, s 831 predmeta u - 2015. na 974 u 2016., u vrlo velikoj mjeri zbog prijenosa nadležnosti za odlučivanje u prvom stupnju o sporovima koji se tiču javne službe EU (koji čine 163 predmeta).

Tablica 1 – Novi predmeti i vrte postupaka 2012. – 2016.

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016. ¹
Državne potpore	36	54	148	73	76
Tržišno natjecanje	34	23	41	17	18
Javna služba					163
Intelektualno vlasništvo	238	293	295	302	336
Druge izravne tužbe	220	275	299	292	239
Žalbe	10	57	36	36	39
Žalbe u postupku privremene pravne zaštite ili u vezi s intervencijom	1				
Posebni postupci	78	88	93	111	103
Ukupno	617	790	912	831	974

Izvor: Sud Europske unije, Godišnje izvješće 2016., Pravosudna aktivnost, Luxembourg, 2017., str. 194.

Tablica 2 – Neriješeni predmeti na dan 31.12.2016.

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Državne potpore	152	146	243	215	241
Tržišno natjecanje	200	148	117	82	64
Javna služba					158
Intelektualno vlasništvo	389	465	485	400	448
Druge izravne tužbe	438	487	507	488	461
Žalbe	25	43	37	36	49
Posebni postupci	33	36	34	46	65
Ukupno	1 237	1 325	1 423	1 267	1 486

Izvor: Sud Europske unije, Godišnje izvješće 2016., Pravosudna aktivnost, Luxembourg, 2017., str. 202.

Broj neriješenih predmeta porastao je u sličnoj mjeri, s 1267 predmeta u 2015. na 1486 u

2016. Produktivnost Općeg suda ogleda se u održanju razine rezultata koja se postiže od 2013., s brojem riješenih predmeta koji je među tri najveća od osnutka Općeg suda - 755 riješenih predmeta).

Zabilježeno smanjenje u odnosu na 2015. i 2014. godinu objašnjava se rješavanjem zaostataka, osobito u 2015., trogodišnjom djelomičnom zamjenom sudaca i unutarnjim preustrojem Općeg suda potrebnim zbog dolaska novih sudaca koji ne mogu vidljivo i bitno pridonijeti učinkovitosti u prvim mjesecima svojeg mandata. Istodobno, glavni pokazatelj učinka Općeg suda, trajanje postupaka, nastavlja s pozitivnim trendom. Potvrđena je dinamika sve kraćeg trajanja postupaka koja se zapaža od 2013., s općim prosjekom od 18,7 mjeseci (predmeti zaključeni presudom ili rješenjem, u svim područjima), što je 1,9 mjeseci kraće u odnosu na 2015. godinu i 8,2 mjeseca kraće u odnosu na 2013.

2.5.3. SLUŽBENIČKI SUD

Službenički sud je osnovan 2004. godine te je pridružen Općem sudu. Sudce Službeničkog suda imenuje Vijeće na razdoblje od šest godina, s mogućnošću njihovog ponovnog imenovanja. Službenički sud je specijaliziran za sporove iz područja javne službe Europske unije, koji su prije bili u nadležnosti Suda, a nakon što je osnovan, Općinskog suda. Službenički sud je na temelju članka 270. Ugovora o funkcioniranju Europske unije nadležan za rješavanje sporova u prvom stupnju između Europske unije i njezinih djelatnika - oko 150 predmeta godišnje. U užem smislu, sporovi se odnose na pitanja iz radnih odnosa, na plaću, napredovanje u karijeri, zapošljavanje, stegovne mjere i dr., ali i na sustav socijalne sigurnosti - zdravstveno, mirovinsko i invalidsko osiguranje, osiguranje za slučaj nesreće na radu, obiteljske naknade i dr..

U nadležnosti Službeničkog suda su i sporovi koji se odnose na određeno specifično osoblje, odnosno zaposlenike u *Eurojustu*, *Europolu*, *Europskoj središnjoj banci*, *Uredu za usklađivanje na unutarnjem tržištu* i *Europskoj službi za vanjske djelatnosti*. Službenički sud, međutim, ne može rješavati sporove između državnih uprava i njihovih djelatnika. Žalba na odluke Službeničkog suda može se podnijeti u roku od dva mjeseca Općem

sudu, a može se isključivo odnositi na pravna pitanja. Odluke Općeg suda o žalbi mogu iznimno biti predmet preispitivanja pred Sudom. Suci i nezavisni odvjetnici Suda te suci Općeg suda biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koje ispunjavaju uvjete određene *Ugovorom o funkcioniranju Europske unije*. Imenuju ih vlade država članica zajedničkom suglasnošću na razdoblje od šest godina. Suci i nezavisni odvjetnici kojima je istekla dužnost mogu biti ponovno imenovani.

Godina 2016. posljednja je godina (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/hr) postojanja Službeničkog suda Europske unije. On prestaje s radom 1. rujna 2016. prijenosom nadležnosti za odlučivanje u prvom stupnju o sporovima između Unije i njezinih službenika i članova drugog osoblja na Opći sud EU (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/hr). Taj prijenos nadležnosti popraćen je povećanjem broja sudaca Općeg suda od 1. rujna 2016. i dio je reforme ustrojstva Suda Europske unije po čijem će se okončanju udvostručiti broj sudaca Općeg suda. Sudska statistika Službeničkog suda za 2016., odnosno za razdoblje od 1. siječnja do 31. kolovoza 2016., pokazuje da je zaključeno 169 predmeta (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/hr), u odnosu na 152 takva predmeta u cijeloj 2015., kao i u 2014. Broj predmeta zaključenih tijekom prvih osam mjeseci 2016. drugi je najbolji rezultat tog suda, nakon onog postignutog u cijeloj 2013. (184). Među ostalim, riječ je o velikom broju predmeta o prijenosu ranije stečenih mirovinskih prava u mirovinski sustav Europske unije koji su bili prekinuti do donošenja odluka Unijina Općeg suda proglašenih početkom 2016.

Osim toga, broj neriješenih predmeta na dan 31. kolovoza 2016. iznosio je 139, u odnosu na 231 na dan 31. prosinca 2015. odnosno 216 u 2014. Tih 139 predmeta preneseno je Općem sudu Europske unije 1. rujna 2016. (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/hr).

2.6. REVIZORSKI SUD

Europski revizorski sud, engl. *European Court of Auditors* (dalje: ECA), osnovan je 1977. godine radi revizije financija Europske unije, provjerava ispravnost prikupljanja i uporabe financijskih sredstava Europske unije te pridonosi boljem upravljanju financijama Europske unije.

Europski revizorski sud neovisna je vanjska revizorska institucija Europske unije (Vaš vodič kroz institucije EU, 2014.). On provjerava ispravnost prihoda Unije, zakonitost i pravilnost rashoda te ispravnost financijskog upravljanja. Svoje zadaće obavlja neovisno o drugim institucijama EU i vladama. Na taj način doprinosi upravljanju sredstvima Europske unije u interesu njezinih građana.

Glavna uloga Europskog revizorskog suda jest provjera ispravne provedbe proračuna EU, drugim riječima, on provjerava zakonitost i pravilnost prihoda i rashoda EU, te ispravnost financijskog upravljanja. Na taj način osigurava učinkovito i djelotvorno upravljanje EU-om. Kao dio svoje zadaće ECA provodi detaljne revizije prihoda i rashoda EU na svim razinama upravljanja sredstvima EU. On provodi terenske provjere u organizacijama koje upravljaju sredstvima ili korisnicima sredstava, u državama članicama i drugim zemljama. Njegovi se nalazi objavljuju u godišnjim i posebnim izvješćima u kojima se Komisija i države članice upozoravaju na utvrđene pogreške i nedostatke i daju preporuke za unaprjeđenje.

Još jedna važna zadaća Europskog revizorskog suda jest pomoć tijelima nadležnima za proračun - Europskom parlamentu i Vijeću, dostavljajući im godišnje izvješće o provedbi proračuna EU za prethodnu financijsku godinu (Ugovor o EU, čl. 287. st. 4.). Nalazi i zaključci ECA u izvješću imaju važnu ulogu u odluci Parlamenta o razrješenju u vezi s Komisijinim upravljanjem proračunom. Europski revizorski sud, na zahtjev drugih institucija EU, daje mišljenja o novim ili revidiranim propisima EU koji imaju utjecaj na financije. ECA može na vlastitu inicijativu izdavati i stajališta o drugim pitanjima.

Europski revizorski sud provodi tri vrste revizija (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

- financijske revizije – provjerava jesu li u financijskim izvješćima točno predstavljene financijsko stanje, rezultati i novčani tok za predmetnu godinu,
- revizije usklađenosti – provjerava jesu li financijske transakcije u skladu pravilima,
- revizije učinkovitosti poslovanja – provjerava jesu li financijskim sredstvima EU-a ostvareni ciljevi uz najmanje moguće resurse i na najekonomičniji način.

Europski revizorski sud djeluje kao kolegij od 28 članova, po jedan iz svake države članice. Članove imenuje Vijeće, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, na mandat od šest godina (Ugovor o EU, čl. 286. st. 2.) uz mogućnost obnove. Oni se biraju na temelju svoje sposobnosti i neovisnosti i rade puno radno vrijeme za ECA. Jednog od svojih članova biraju za predsjednika na razdoblje od tri godine (Ugovor o EU, čl. 286. st. 2.).

Kako bi bio učinkovit, Revizorski sud kao i svaka druga vrhovna revizijska institucija mora biti neovisan o institucijama i tijela nad kojima obavlja reviziju. ECA može birati teme revizije, opseg i pristup koji će primijeniti, odlučiti kada i kako će predstaviti rezultate odabranih revizija, te odabrati hoće li svoja izvješća i mišljenja objaviti. To su glavni elementi neovisnosti (Vaš vodič kroz institucije EU).

Europski revizorski sud podijeljen je u vijeća, koja pripremaju izvješća i mišljenja koja donosi ECA. Vijećima potporu pruža stručno osoblje iz svih država članica. Revizori često obavljaju reviziju u drugim institucijama EU, državama članicama i drugim zemljama korisnicama. ECA također tijesno surađuje s vrhovnim revizijskim institucijama u državama članicama. Iako se rad ECA uglavnom odnosi na proračun EU nad kojim Komisija zadržava opću odgovornost u praksi se upravljanjem više od 80 % rashoda upravlja zajednički s nacionalnim vlastima.

Europski revizorski sud nema sudske ovlasti, ali svojim radom nadležna tijela EU, uključujući *Europski ured za borbu protiv prijevара - OLAF*, upozorava na nepravilnosti, nedostatke i slučajeve sumnje na prijevaru. Od osnutka 1977. godine ECA je imao važan učinak na financijsko upravljanje proračunom EU-a svojim objektivnim izvješćima i mišljenjima. Pritom je obavljao ulogu neovisnog čuvara financijskih interesa građana Unije

3. OSTALE INSTITUCIJE I TIJELA EUROPSKE UNIJE

Uz navedene institucije u prethodnoj cjelini rada, institucionalni sustav Europske unije sastoji se i od većeg broja drugih pomoćnih tijela i institucija:

 Europska služba za vanjsko djelovanje, engl. *European External Action Service* - EEAS diplomatska je služba Europske unije, osnovana 2011. godine na temelju Lisabonskog ugovora. Zamišljena je kao tijelo koje promiče vrijednosti i interese Europske unije u svijetu te osigurava koordinaciju i dosljednost u odnosima s ostatkom svijeta (Europski revizorski sud, 2014.). Aktivnosti ovog tijela usmjerene su ka pomaganju Visokoj predstavnici Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku u provođenju vanjske i sigurnosne politike Europske unije, upravljanju diplomatskim odnosima i strateškim partnerstvima sa zemlja koje nisu države članice Europske unije te suradnji s nacionalnim diplomatskim službama država članica Europske unije, Ujedinjenim narodima i drugim vodećim svjetskim silama,

 Europski gospodarski i socijalni odbor, engl. *European Economic and Social Committee* - EESC osnovan 1957. godine, savjetodavno je tijelo koje predstavlja poslodavce, organizacije radnika i druge interesne skupine. Sastavljen je od 350 članova iz svih država članica Europske unije. Ključne zadaće ovog tijela su (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

- ✓ osigurati da se politika i pravo EU-a prilagode gospodarskim i socijalnim uvjetima, traženjem konsenzusa u cilju ispunjenja zajedničkog interesa
- ✓ promicati participativnost u EU-u dajući glas organizacijama radnika i poslodavaca i drugim interesnim skupinama te osiguravajući dijalog s njima
- ✓ promicati vrijednosti europske integracije te jačati ulogu participativne demokracije i organizacija civilnog društva,

 Odbor regija, engl. *Committee of the Regions* - CR osnovan je 1994. godine Ugovorom o Europskoj uniji, kao odgovor na sve učestalije zahtjeve regionalnih

vlasti u državama članicama da im se omogući neposredan utjecaj na donošenje onih odluka u EU kojima se zadire u lokalne interese. Sastoji se od predstavnika regionalnih i lokalnih vlasti 28 država članica. Lisabonskim ugovorom broj članova Odbora ne smije premašiti 350, demokratski se biraju i/ili imaju politički legitimitet u svojoj državi. Putem Odbora regija lokalne i regionalne vlasti Europske unije imaju mogućnost izjašnjavanja o novitetima u zakonodavstvu Europske unije bitne za regije i gradove. Ovaj Odbor može dati samo neobavezujuće mišljenje bilo na vlastitu inicijativu ili kada su to dužni zatražiti Europska komisija, Vijeće Europske unije ili Europski parlament o svim ključnim pitanjima važnim za regionalnu i lokalnu razinu, a uključuju ekonomsku, teritorijalnu i socijalnu koheziju, socijalna pitanja, zapošljavanje, obrazovanje, javno zdravstvo, okoliš, energetska infrastrukturu, sport itd.,

 Europski ombudsman, engl. *European Ombudsman* je osnovan 1995. godine, s osnovnom zadaćom istraživanja pritužbi na institucije, tijela, službe i agencije Europske unije. Pritužbe mogu uložiti državljani Europske unije, pravne osobe, udruge i dr. pravne osobe registrirane u državi članici Europske unije. U nadležnosti Ombudsmana je istraživanje različitih vrsta upravnih nepravilnosti, kao što su nepravdnost, zlouporaba ovlasti, diskriminacija, nepotrebne odgode i dr. Ombudsmana bira Europski parlament na mandat od pet godina,

 Europski nadzornik za zaštitu podataka, engl. *European Data Protection Day* osnovan je 2004. godine sa svrhom osiguranja poštivanja prava građana na privatnost kod obrade njihovih osobnih podataka od strane institucija i tijela Europske unije. U njegovoj nadležnosti je (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

- ✓ nadzire obradu osobnih podataka koju izvodi administracija EU-a kako bi osigurao usklađenost s pravilima o zaštiti privatnosti,
- ✓ savjetuje institucije i tijela EU-a o svim aspektima obrade osobnih podataka te povezanim politikama i zakonodavstvu,
- ✓ rješava pritužbe i provodi istrage,

- ✓ surađuje s nacionalnim tijelima država članica radi osiguravanja dosljednosti u zaštiti podataka,
- ✓ prati nove tehnologije koje mogu utjecati na zaštitu podataka.

Europski nadzornik za zaštitu podataka i pomoćnik europskog nadzornika za zaštitu podataka imenuju se na petogodišnji mandat, koji se može obnoviti. U pogledu svakodnevnih aktivnosti europski nadzornik za zaštitu podataka obuhvaća dva glavna područja (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

- ✓ nadzor i provedba – procjena usklađenosti rada institucija i tijela EU s pravilima o zaštiti podataka,
- ✓ politika i savjetovanje – savjetovanje zakonodavaca EU o pitanjima zaštite podataka u različitim područjima politika i novim zakonodavnim prijedlozima.

 Međuinstitucionalna tijela imaju specijaliziranu ulogu, a obuhvaćaju (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

- ✓ Europsku upravnu školu osnovanu 2005. godine sa zadaćom pružanja osoblju Europske unije izobrazbu u određenim posebnim područjima,
- ✓ Europski ured za odabir osoblja, osnovan 2003. godine sa zadaćom organiziranja konkurentnih natječaja za odabir djelatnika koje će raditi u svim institucijama Europske unije,
- ✓ Tim za hitni odgovor na računalne ugroze -CERT osnovan 2011. godine sa zadaćom pružanja pomoći pri upravljanju prijetnjama računalnim sustavima u institucijama Europske unije,
- ✓ Ured za publikacije Europske unije koji djeluje kao izdavačka kuća institucija Europske unije.

Uz navedene institucije u institucionalnom sustavu Europske unije djeluje i veći broj agencija i interesnih skupina. Agencije se osnivaju sekundarnim aktima europskog prava s ciljem postizanja nekog specifičnog bilo tehničkog bilo znanstvenog bilo upravljački cilj, a uglavnom imaju savjetodavni karakter. Neke od tih agencija su *Europska agencija za*

upravljanje operativnom suradnjom na vanjskim granicama - FRONTEX, Europska agencija za okoliš - EEA, Europska agencija za nadzor u ribarstvu - EFCA) i dr.. Interesne skupine su razne nevladine udruge koje se često nazivaju i lobisti (Mintas-Hodak, 2010.). Veći broj interesnih skupina predstavljaju organizacije proizvođača i poslodavaca, od onih koje su orijentirane na gospodarska pitanja, preko onih koje se bave više socijalnim dimenzijama politike Europske unije, pa do onih koje artikuliraju neke sasvim nove interese, primjerice grupe za zaštitu životinja dr.. Među interesnim skupinama su primjerice Interesna skupina za Jadran, Interesna skupina za prava LGBT osoba i dr.. Značaj interesnih skupina proizlazi iz činjenice što one definiraju, zastupaju i artikuliraju interese svojih članova na europskoj razini, ali i u tome što pomažu tijelima Europske unije da, prigodom donošenja odluka, imaju uvid u implikacije koje predložena rješenja imaju na one gospodarske i socijalne grupe koje će takvim odlukama biti zahvaćene.

Temeljem navedenog može se zaključiti da je na razini Europske unije strukturiran veći broj institucija, agencija i interesnih skupina koje djeluje u skladu s osnivačkim ugovorima i pridonose realizaciji zajedničkih politika Europske unije.

4. FINANCIJSKE INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE

Većina finansijskih institucija su finansijski posrednici koji pribavljena sredstva, kreirajući potraživanja investitora prema sebi, pretvaraju u potraživanja drugačijih karakteristika. Ostale finansijske institucije asistiraju na finansijskim tržištima i nemaju posredničku ulogu (Šutalo, 1994.). Stoga je pojam “*financijskih institucija*” veoma širok i obuhvaća sve one organizacije koje sudjeluju u finansijskim transakcijama kao finansijski posrednici, brokeri, dileri ili investicijski bankari.

Financijske institucije Europske unije čine:

- Europska središnja banka,
- Europska investicijska banka,
- Europski investicijski fond,
- Europska banka za obnovu i razvoj te fondovi Europske unije.

4.1. EUROPSKA SREDIŠNJA BANKA

Europska središnja banka, engl., *European Central Bank - ECB*, zauzima središnju poziciju unutar Europskog sustava središnjih banaka. Osnovana je 1998. godine prema Ugovoru o Europskoj uniji (<https://europa.eu/european-union/about-eu>). Ona je nadležno tijelo koje vodi zajedničku monetarnu politiku članica Europske unije. Monetarnu politiku provodi dijelom samostalno, a dijelom putem nacionalnih središnjih banaka. Razvoj Europske središnje banke usko je vezan uz uspostavu Europske monetarne unije, i faze njenog razvoja. Ekonomska i monetarna unija, engl. *Economic and Monetary Union - EMU* naziv je za proces harmoniziranja ekonomskih i monetarnih politika država članica Europske unije s ciljem uvođenja zajedničke valute euro.

Tri su faze u formiranju Ekonomske i monetarne unije (Mintas-Hodak, 2010.):

 Prva faza je započela 1. srpnja 1990. godine, a obuhvaćala je:

- ✓ uklanjanje svih prepreka slobodnom protoku kapitala između države,
- ✓ uvođenje novih modaliteta suradnje između nacionalnih središnjih banaka kroz ugradnju toga mandata u pravila rada *Odbora guvernera središnjih banaka država članica* (Odbor guvernera postojao je još od 1964. godine),
- ✓ slobodu korištenja ECU, engl. *European Currency Unit*, prethodnice eura i
- ✓ pojačanje ekonomske konvergencije među državama članicama.

 Druga je faza trajala od 1. siječnja 1994. godine do 31. prosinca 1998. godine. U ovoj fazi osnovan je Europski monetarni institut, preteča Europske središnje banke, a krajem ove faze i Europska centralna banka. Osim toga ova je faza obuhvatila ugrađivanje zabrane izravnog kreditiranja javnog sektora od strane središnjih banaka u zakonodavstva država članica, jačanje koordinacije monetarnih politika država članica, jačanje ekonomske konvergencije država članica, ugrađivanje zakonskih odredbi o nezavisnosti središnjih banaka u nacionalna zakonodavstva, a najkasnije do osnivanja Europskog sustava središnjih banaka, oblikovanje europskog tečajnog mehanizma i Pakta o stabilnosti i rastu, te provođenje priprema za treću fazu.

 Treća faza je započela 1. siječnja 1999. godine. Za ovu se fazu vezuje “*rođenje eura*”, a obuhvaćala je nepovratno fiksiranje tečajeva nacionalnih valuta, uvođenje eura kao depozitnog novca, vođenje jedinstvene monetarne politike u okviru Europskoga sustava središnjih banaka, stupanje na snagu europskog tečajnog mehanizma, stupanje na snagu Pakta o stabilnosti i rastu, zamjena gotovine u optjecaju nacionalnih valuta eurom od 1. siječnja 2002. godine.

Uvođenjem eura 1999. godine ECB preuzima potpunu odgovornost za monetarnu politiku u eurozoni. Glavni razlog osnutka ECB-a bilo je stvaranje monetarne unije s jedinstvenom valutom eurom. Države koje sudjeluju u monetarnoj uniji prenijele su ovlasti nad monetarnom politikom na europsku razinu, odnosno Središnju banku. ECB nadzire količinu novca u optjecaju, upravlja tečajem eura, brine se za funkcioniranje platnog sustava te zajedno sa središnjim bankama država članicama drži i upravlja službenim deviznim

pričuvama.

Njezin je glavni cilj održati stabilnost cijena i time potaknuti gospodarski rast i otvaranje novih radnih mjesta (<https://europa.eu/european-union/about-eu>). To pretpostavlja strogo kontroliranje inflacije što podrazumijeva da godišnje povećanje potrošačkih cijena treba biti manje od 2%.

Predsjednik ECB-a predstavlja Banku na europskim i međunarodnim sastancima na visokoj razini. ECB ima tri sljedeća tijela za donošenje odluka (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

- Upravno vijeće – glavno tijelo za donošenje odluka, sastoji se od Izvršnog odbora i guvernera nacionalnih središnjih banaka država članica europodručja. Ono procjenjuje gospodarska i monetarna kretanja, određuje monetarnu politiku europodručja i utvrđuje kamatne stope po kojima komercijalne banke mogu posuđivati od ECB-a,
- Izvršni odbor – upravlja svakodnevним radom ECB-a, sastoji se od predsjednika i potpredsjednika ECB-a i četiri druga člana koje su na mandat od osam godina imenovali čelnici država članica europodručja. Izvršni odbor provodi monetarnu politiku, upravlja svakodnevним radom, organizira sastanke Upravnog vijeća i izvršava ovlasti koje mu ono dodijeli,
- Opće vijeće – ima savjetodavnu i koordinacijsku ulogu, a sastoji se od predsjednika i potpredsjednika ECB-a i guvernera nacionalnih središnjih banaka svih država članica EU. Ono pridonosi savjetodavnom i koordinacijskom djelovanju te pomaže u pripremi za pristupanje novih država europodručja.

4.2. EUROPSKA INVESTICIJSKA BANKA

Europska investicijska banka, engl. *European Investment Bank* – EIB je osnovana 1958. godine Rimskim ugovorom. Prema članku Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, (UOFEU, čl. 308.) članovi Europske investicijske banke su države članice, što znači da je u

zajedničkom vlasništvu svih 28 država članica Europske unije. Zadaća joj je, u interesu Europske unije doprinositi uravnoteženom i trajnom razvoju unutarnjeg tržišta, pri čemu ima pristup tržištu kapitala i koristi se vlastitim sredstvima. Pri tome, EIB djeluje na neprofitnoj osnovi, odobrava zajmove i izdaje jamstva koja u svim sektorima gospodarstva olakšavaju financiranje sljedećih projekata (UOFEU, čl. 309.):

- projekata za razvoj slabije razvijenih regija,
- projekata za modernizaciju ili preustroj poduzeća ili za razvoj novih djelatnosti koje su postale potrebne uspostavom ili funkcioniranjem unutarnjeg tržišta, ako su ti projekti takvog opsega ili naravi da ih nije moguće u cijelosti financirati iz različitih sredstava kojima raspolažu pojedine države članice,
- projekata od zajedničkog interesa za više država članica koji su tolikog opsega ili naravi da se ne mogu u cijelosti financirati iz različitih sredstava kojima raspolažu pojedine države članice.

Europska investicijska banka ima ulogu (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

- davanja poticaja zapošljavanju i gospodarskom rastu u Europi,
- podržavanja mjera za ublažavanje klimatskih promjena,
- promicatelja politike Europske unije izvan granica Europske unije.

Glavna uloga EIB je osiguranje financijskih sredstava potrebnih za realizaciju projekta kojima se postiže ostvarenje ciljeva Europske unije, bez obzira je li riječ o projektima unutar ili izvan Unije. Usko surađuje s bankarskom zajednicom, posuđuje novac na tržištu kapitala te ga pozajmljuje uz povoljne uvjete za projekte usklađene s ciljevima EU. Oko 90 % zajmova daje se za projekte u Europskoj uniji. Novac se nikad ne uzima iz proračuna EU.

EIB nudi tri glavne vrste proizvoda i usluga (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

- davanje zajmova – obuhvaća oko 90 % ukupnih financijskih obveza EIB-e, ova banka daje zajmove klijentima svih veličina kako bi potakla gospodarski rast i zapošljavanje, a ta potpora često pridonosi privlačenju drugih ulagača,

- spajanje zajmova – time se klijentima omogućuje kombiniranje EIB-ovog financiranja s dodatnim ulaganjem,
- savjetovanje i tehnička pomoć – namijenjena je za ostvarenje najveće vrijednosti za uloženi novac.

Zajmove iznosa većeg od 25 mil. eura EIB dodjeljuje izravno, a za manje zajmove EIB otvara kreditne linije financijskim institucijama koje zatim svojim vjerovnicima posuđuju potrebne iznose (<https://europa.eu/european-union/about-eu>).

Sve države članice EU-a dioničari su EIB-e, a odluke donose sljedeća tijela (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

- Vijeće guvernera – sastoji se od ministara, uglavnom ministara financija iz svih država članica EU. Vijeće guvernera određuje opću kreditnu politiku,
- Upravno vijeće – njime predsjedava predsjednik EIB-e, sastoji se od 28 članova koje su imenovala države članice EU i jednog člana kojeg je imenovala Europska komisija. Upravno vijeće odobrava poslove davanja i uzimanja zajmova,
- Upravni odbor – izvršno tijelo Banke koje se bavi njezinim svakodnevnim poslovanjem.

4.3. EUROPSKI INVESTICIJSKI FOND

Europski investicijski fond, *engl. European investment fund - EIF*, financira mala i srednja poduzeća primjenom instrumenata poduzetničkog kapitala i rizičnog financiranja (<https://europa.eu/european-union/about-eu>). Osnovan je 1994. godine i djeluje u svim državama članicama Europske unije, budućim državama članicama, Lihtenštajnu i Norveškoj. Proizvodi EIF-a uključuju (<https://europa.eu/european-union/about-eu>):

- poduzetnički kapital i mikrofinanciranje za MSP-ove, osobito za nova i inovativna poduzeća,
- jamstva za financijske institucije, za financiranje zajmova danih MSP-ovima,

 pomoć državama članicama EU-a i državama u postupku pristupanja EU-u u cilju razvoja njihovih tržišta rizičnog kapitala.

Europski investicijski fond je oblikovan kao javno-privatno partnerstvo. Njegova dioničarska struktura je promijenjena nakon što je najveći dioničar postala Europska investicijska banka, što je utjecalo na formiranje Grupe EIB, čiji je Fond član. Ostali dioničari su Europska komisija i financijske institucije iz cijele Europe.

EIF ima četiri zakonodavna tijela:

- tri tijela koja donose odluke - Izvršni direktor, Upravni odbor i Glavna skupština,
- jedno kontrolno tijelo - Odbor za reviziju.

Izvršnog direktora imenuje dioničar s najvećim brojem dionica u svom vlasništvu (EIB) i Upravni odbor, na razdoblje od pet godina koje se može obnoviti. Statutom EIF-a predviđeno je da Izvršni direktor može imati zamjenika koji se imenuje na isti način. Izvršni direktor je odgovoran za svakodnevno upravljanje EIF-om. Unutar delegiranja ovlasti s Upravnog odbora na Izvršnog direktora, Izvršni direktor može odobriti određene transakcije i određene promjene u poslovanju.

Upravni odbor se sastoji od sedam članova i sedam zamjenika, koje imenuju članovi Fonda, u skladu s internim postupcima - četiri člana/zamjenika imenuje EIB, kao većinski vlasnik, dva člana/zamjenika imenuje Europska komisija, a jednog člana/alternativnog imenuje financijske institucije. Mandat članova i zamjenika traje dvije godine i može se obnoviti. Ovlasti Upravnog odbora odnose se na odlučivanje u svim operacijama i usvajanju smjernica i direktiva za njegovo poslovanje i upravljanje. Upravni odbor podnosi godišnji obračun i godišnje izvješće o aktivnostima Fonda na Glavnoj skupštini.

Glavnu skupštinu čini po jedan predstavnik dioničar, odnosno predsjednik ili potpredsjednik EIB-a ili druga ovlaštena osoba, jedan član komisije koji predstavlja Europsku uniju, kao i predstavnik dioničara financijskih institucija, u skladu s procedurama svake institucije. Njene ovlasti uključuju odobrenje godišnjeg izvještaja Uprave, kao i godišnje bilance i računa

dobiti i gubitka EIF-a, određivanje zadržane dobiti i raspodjele neto prihoda EIF-a, odlučivanje o povećanju temeljnog kapitala i primanje novih dioničara.

Odbor za reviziju sastoji se od tri člana, koje predlažu EIB, Europska komisija i dioničari financijskih institucija, i alternativni član, imenovana na osnovi rotacije od tri skupine dioničara. Članove i alternativnog člana imenuje Skupština kojoj su odgovorni. Zadaće Odbora za reviziju odnose se na reviziju računa Fonda. Ono nadzire provođenje aktivnosti Fonda u skladu s formalnostima i postupcima utvrđenim Statutom EIF-a i Poslovníkom EIF-a, te utvrđuje istinitost i vjerodostojnost prikaza financijskog položaja Fonda u odnosu na imovinu i obveze, kao rezultate poslovanja Fonda unutar financijske godine.

4.4. EUROPSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ

Europska banka za obnovu i razvoj, engl. *European Bank for Reconstruction and Development* – EBRD, osnovana je radi unaprjeđenja procesa usmjerenog ka tržišno orijentiranom gospodarstvu i promicanju privatne i poduzetničke inicijative u tranzicijskim zemljama srednje i istočne Europe, u travnju 1991. godine, a sjedište joj je u Londonu. To je jedna od najmlađih međunarodnih financijskih institucija. Osnovao ju je trideset devet država i dvije institucije: Europska investicijska banka i Europska unija. Danas je u vlasništvu 65 država i dvije institucije - Europske investicijske banke i Europska unije.

Najviše tijelo EBRD-a je Odbor guvernera koji se sastoji od predstavnika svih država članica, uglavnom ministara financija. Svaki dioničar, njih 65, zastupljen je pojedinačno u Odboru guvernera EBRD-a. Odbor guvernera je većinu svojih ovlasti delegirao na Upravni odbor. Međutim, zadržao je isključivu odgovornost za određivanje članstva u Banku, promjene u kapitalu, imenovanje direktora i predsjednika Banke te odluke oko financijskih izvještaja i određivanje rezervi i raspodjele dobiti. Upravni odbor je odgovora za definiranje strategija EBRD-a. Predsjednik EBRD-a pod vodstvom Upravnog odbora upravlja radom Banke. Izvršni odbor nadzire sve ključne aspekte strategije, performansi i financijsku konsolidaciju Banke.

Svojom djelatnošću treba doprinositi gospodarskom napretku i obnovi potičući privatne i

poduzetničke inicijative. Od 1991. godine Banka je uložila više od 809 mlrd. eura u više od 3.644 projekta. Investicije EBRD-a u 2014. godini iznosile su 8,9 mlrd. eura, a potpisano je 377 projekata u više od 40 gospodarstava u nastajanju. Ti projekti su utjecali na poboljšanje ugleda Banke kao pouzdanog partnera u procesu tranzicije, što je od vitalnog značaja za dugoročni održivi razvoj ovih država. Glavna područja angažmana EBRD-a, uz investicijsku aktivnost uključuju podršku u provedbi reforme usmjerene ka borbi protiv korupcije i poboljšanja poslovne klime.

4.5. FONDOVI EUROPSKE UNIJE

Državama članicama Europske unije i državama kandidatkinjama za članstvo u Europskoj uniji na raspolaganju je širok raspon projekata i programa koja se financiraju bespovratnim sredstvima Europske unije. Pretpristupni fondovi i programi su bespovratna sredstva koja Europska unija stavlja na raspolaganje državama nečlanicama, tzv. Programi pomoći – kao npr. program CARDS i država kandidatkinjama za članstvo u Europskoj uniji, tzv. Pretpristupni programi – kao npr. programi PHARE, ISPA, SAPARD i IPA, s ciljem provedbe političkih, gospodarskih i institucionalnih reformi i kod pretpristupnih programa pripreme za ulazak u članstvo u Europsku uniju. Za države članice namijenjena su financijska sredstva iz fondova Europske unije.

Financijskim sredstvima se upravlja u skladu sa strogim propisima, kako bi se nadzirala njihova uporabe te kako bi se osiguralo trošenje financijskih sredstava na transparentan i odgovaran način. Politička odgovorno osiguranje pravilne uporabe tih sredstava dana je skupini od 28 povjerenika Europske unije, ali i nacionalnim vladama, s obzirom da se najvećim dijelom sredstvima upravlja u državama korisnicima. Više od 76% proračuna Europske unije upravlja se u partnerstvu s nacionalnim i regionalnim tijelima sustavom zajedničkog upravljanja, uglavnom uz pomoć pet velikih strukturnih i investicijskih fondova, čime se pridonosi provedbi strategije Europa 2020. Ti fondovi su:

 Europski fond za regionalni razvoj, engl. *European Regional Development Fund - EFRR*,

- Europski socijalni fond, engl. *European Social Fund - ESF*,
- Kohezijski fond, engl. *Cohesion Fund - KF*,
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, engl. *European Agricultural Fund for Rural Development - EPFRR*,
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo, engl. *European Maritime and Fisheries Fund - EFPR*.

Europski fond za regionalni razvoj je jedan od glavnih instrumenata europske Kohezijske politike. Ugovorom o funkcioniranju Europske unije definirana je njegova namjena, koja podrazumijeva pomoć pri otklanjanju glavnih regionalnih neuravnoteženosti u Europskoj uniji sudjelovanjem u razvoju i strukturnoj prilagodbi razvojno zaostalih regija te u preobrazbi industrijskih područja u nazadovanju (UOFEU, čl. 176.). EFRR, Europski socijalni fond i Kohezijski fond više su puta reformirani, a za razdoblje od 2014. do 2020. godine dana su im dva glavna cilja (<http://www.europarl.europa.eu>):

- ulaganje u rast i zapošljavanje, u cilju jačanja tržišta rada i regionalnih gospodarstava,
- europska teritorijalna suradnja, u cilju jačanja prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje unutar Europske unije.

EFRR podržava urbani razvoj, te je najmanje 5% sredstava EFRR-a za svaku državu namijenjeno integriranom djelovanju za održivi urbani razvoj.

Europski socijalni fond je fond namijenjen ulaganju u ljude, s fokusom poboljšanja mogućnosti zaposlenja i obrazovanja širom Europske unije. Za razdoblje od 2014. do 2020. godine namijenjeno je 80 mlrd. eura za ulaganje u ljudske resurse u državama članicama Europske unije, a još je 3,2 mlrd. eura dodijeljeno Inicijativi za zapošljavanje mladih. Četiri su tematska cilja namijenjena ESF-u za razdoblje 2014.-2020. godine (http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/social-fund):

- poticanje zapošljavanja i podržavanje mobilnosti rada,
- promicanje socijalne uključenosti i borba protiv siromaštva,
- ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje te
- jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovita javna uprava.

Na aktivnosti za poboljšanje socijalne uključenosti i borbu protiv siromaštva usmjereno je 20% ulaganja ESF-a. EFRR-u i ESF-u će se ukupno u razdoblju od 2014. do 2020. godine dodijeliti 256 mlrd. eura, pri čemu će za ulaganja za rast i zapošljavanje biti namijenjeno 247,0 mlrd. eura, a EFRR-u za europsku teritorijalnu suradnju 8,9 mlrd. Eura.

Kohezijski fond je osnovan 1994. godine. U skladu s člankom 178. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, osigurava financijski doprinos za projekte povezane s okolišem i transeuropskim mrežama u području prometne infrastrukture. Od 2014. godine u okviru novog instrumenta za povezivanje Europe, Kohezijski fond, iznosom od 10 mlrd. eura, podupire i projekte prometne infrastrukture s europskom dodanom vrijednosti. Namijenjen je državama članicama čija je vrijednost bruto domaćeg proizvoda po stanovniku manja od 90 % prosjeka Europske unije i služi smanjenju gospodarskih i socijalnih razlika te promicanju održivog razvoja. U razdoblju od 2014. do 2020. godine sredstva Kohezijskog fonda namijenjena su sljedećim državama članicama Europske unije - Bugarskoj, Cipru, Češkoj, Estoniji, Grčkoj, Hrvatskoj, Litvi, Mađarskoj, Malti, Poljskoj, Portugalu, Rumunjskoj, Slovačkoj i Sloveniji, u ukupnom iznosu od 63,4 mlrd. eura. Za programsko razdoblje 2014. - 2020. Republici Hrvatskoj je iz Kohezijskog fonda na raspolaganju 2,559 milijardi eura (<http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond>).

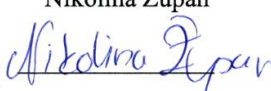
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljenje njezine provedbe. Do osnivanja Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, ruralni razvoj se financirao iz Europskog fonda za usmjeravanje i garancije u poljoprivredi koji je do 2006. godine bio dio strukturnih fondova Europske unije. Usmjeren je na smanjenje gospodarskih razlika između regija Europske unije kroz razvoj poljoprivrednog sektora. Tri su mu prioritetna cilja - jačanje konkurentnosti sektora poljoprivrede i šumarstva, poboljšanje okoliša i krajolika te poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i postizanje raznolikosti ruralnoga gospodarstva. U novom financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine, predviđeni proračun za poljoprivredni program i ruralni razvoj iznosi 95,577 milijardi eura, što čini 24,4% ukupnog proračuna. Ukupna alokacija za Program ruralnog razvoja 2014. - 2020. iznosi 2,383 milijardi eura, od čega će Republici Hrvatskoj iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj na raspolaganju biti 2,026 milijardi eura (<http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond>).

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo osigurava sredstva ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama s ciljem njihove prilagodbe promijenjenim uvjetima u sektoru i postizanja gospodarske i ekološke održivosti. Fond je osmišljen tako da osigura održivo ribarstvo i industriju akvakulture - uzgoj ribe, školjkaša i podvodnog bilja. Republika Hrvatska ostvaruje pravo na korištenje potpore iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo, financijskog instrumenta EU za pomoć u ostvarivanju ciljeva iz Zajedničke ribarstvene politike – ZRP. U novom financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine ukupna alokacija sredstava iz proračuna Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo iznosi 252, 6 milijuna eura (<http://europski.fondovi.eu/program/kohezijski-fond>).

Osim navedenih fondova potrebno je spomenuti i Fond solidarnosti Europske unije, engl. *EU Solidarity Fund - EUSF*. Fond solidarnosti Europske unije (FSEU) osnovan je kako bi se njime odgovorilo na prirodne katastrofe velikih razmjera i izrazila europska solidarnost s regijama unutar Europe pogođenim katastrofama. Fond je nastao kao reakcija na velike poplave u središnjoj Europi u ljeto 2002. Otad se koristio za 76 katastrofa pokrivajući niz različitih prirodnih katastrofa uključujući poplave, šumske požare, potrese, oluje i suše. Do sada su 24 europske zemlje primile potporu u iznosu većem od 5 milijarde EUR (http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/solidarity-fund/).

5. ZAKLJUČAK

Europska unija je ekonomska integracija, sastavljena od 28 država članica koje tvore zajedničko, jedinstveno tržište. Države članice Europske unije dio su svog suvereniteta prenijele na europske institucije kako bi se mogle donositi odluke u zajedničkom, europskom interesu. *Ugovorom o Europskoj uniji i Ugovorom o funkcioniranju Europske unije* definiran je institucionalni ustroj Europske unije koji čine Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće, Europska komisija, Sud Europske unije, Europska središnja banka i Revizorski sud. Njihov je cilj promicanje vrijednosti Europske unije, zalaganje za njene ciljeve, osiguranje koherentnosti, učinkovitosti i kontinuiteta njenih politika i djelovanja. No, osim ovih institucija, u Europskoj uniji je još institucija i tijela koje imaju posebnu zadaću, kao što su Europska služba za vanjsko djelovanje, Europski gospodarski i socijalni odbor, Odbor regija, Europski ombudsman, Europski nadzornik za zaštitu podataka i dr.. Zaključno se može ustvrditi da izvršnu vlast u Europskoj uniji obavljaju Europska komisija i Vijeće Europske unije. Unatoč tome što su provedbene ovlasti Osnivačkim ugovorima povjerene ponajprije Vijeću, ono ih je u najvećoj mjeri delegiralo Komisiji čime je ona, po mišljenju brojnih autora, postala najvažnije tijelo izvršne vlasti u Uniji. Upravnu vlast u Uniji obavlja upravni aparat institucija Europske unije, dakle Komisije, Vijeća, Parlamenta te Europskog suda i Europskog revizijskog suda, ali i cijeli niz neovisnih i izvršnih agencija. U završnom radu, uz prikaz institucija važnih za funkcioniranje Europske unije, spomenute su i ne manje važne financijske institucije EU, poput Europske središnje banke, kao središnje institucije monetarnog sustava Europske Unije, zatim Europska investicijska banka, Europski investicijski fond, Europska banka za obnovu i razvoj te Fondovi Europske unije. Sve su one itekako važan segment funkcioniranja financijskog tržišta Europske unije. Financijske institucije omogućuju realizaciju mnogih investicijskih projekata, te pružaju tehničku pomoć i podršku državama i poduzećima na području Europske unije. Financijski i gospodarski sustav neodvojiv je od financijskih institucija. One omogućavaju dostupnost potrebnih financijskih sredstava gospodarskim i drugim subjektima, a važan su čimbenik razvoja regionalnih zajednica, kakva je Europska unija.

Nikolina Župan

(potpis studenta)

LITERATURA

1. Alkier, Radnić, R., Turizam u Europskoj uniji, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Sveučilišta u Rijeci, Opatija, 2009.
2. Čapeta, T. i sur., Reforma Europske unije-Lisabonski ugovor, Narodne novine d.d., Zagreb, 2009.
3. Čapeta, T., Europska unija po Lisabonskom ugovoru, Hrvatska javna uprava, vol. 10, br. 1, 2010.
4. Derđa, D., Institucionalni ustroj izvršne i upravne vlasti u europskoj uniji, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, (1991) v. 28, br. 2, 1185-1218, Rijeka, 2007.
5. Kandžija, V., Cvečić, I., Makrosustav Europske unije, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2008.
6. Mintas-Hodak, Lj., Uvod u Europsku Uniju, Zagrebačka škola ekonomije i managementa, Zagreb, 2004.
7. Mintas-Hodak, Lj., Europska unija, Zagrebačka škola ekonomije i managementa, Mate, Zagreb, 2010.
8. Šutalo, J. i dr., Financijski management u praksi, Masmedia, Zagreb, 1994.
9. Wallece, W., Policy-Making in the European Union, IV ed., Oxford Press University, Oxford, New York, 2000.
10. Europski parlament, Glas građana u Europskoj uniji, Kratak vodič kroz Europski parlament, Luxembourg, 2017.
11. Politike Europske unije, Kako funkcionira Europska unija, Europska komisija, Brussels, 2014.
12. Sud Europske unije, Godišnje izvješće 2016., Pravosudna aktivnost, Luxembourg, 2017.
13. Uspostava Europske službe za vanjsko djelovanje, Europski revizorski sud, Luxemburg, 2014.
14. Pročišćene verzije Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Službeni list Europske unije, (2016/C 202/01), Ugovor o Europskoj uniji (dalje: Ugovor o EU)
15. Ugovor o funkcioniranju Europske unije (dalje: UFOEU), Službeni list Europske unije, (2016/C 202/01)

16. Europska unija, Europski parlament, <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hr>, (29.12.2017.)
17. Institucije EU i ostala tijela, http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_hr.htm (27.12.2017.)
18. Europe direct Split, Institucije i ostala tijela EU, objavljeno 20. prosinca 2014., <http://www.edicsplit.eu/eu/institucije-europske-unije> , (29.12.2017.)
19. Europska unija, Europsko vijeće, <https://europa.eu/european-union/about-eu>, (29.12.2017.)
20. Europska unija, Vijeće Europske unije, <https://europa.eu/european-union/about-eu>, (29.12.2017.)
21. Europska unija, <https://europa.eu/european-union/about-eu>, (27.12.2017.)
22. Europska unija, Europska komisija, <https://europa.eu/european-union/about-eu>, (04.01.2018.)
23. CVRIA, https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/hr/, (03.01.2017.)
24. Europska unija, Sud Europske unije, <https://europa.eu/european-union/about-eu>, (03.01.2018.)
25. Europska unija, Europski revizorski sud, <https://europa.eu/european-union/about-eu>, (05.01.2018.)
26. Europska unija, Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO), <https://europa.eu/european-union/about-eu>, (05.01.2018.)
27. Europska unija, Europski nadzornik za zaštitu podataka (EDPS), <https://europa.eu/european-union/about-eu>, (05.01.2018.)
28. Europska unija, Međuinstitucionalna tijela, <https://europa.eu/european-union/about-eu>, (05.01.2018.)
29. Europska unija, Europska središnja banka (ESB), <https://europa.eu/european-union/about-eu>, (06.01.2018.)
30. Europska unija, Europska investicijska banka (EIB), <https://europa.eu/european-union/about-eu>, (06.01.2018.)
31. Europski fond za regionalni razvoj, <http://www.europarl.europa.eu>, (03.01.2018.)
32. Europski socijalni fond, http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/social-fund/ (03.01.2018.)

33. Europski fondovi, Kohezijski fond, <http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond>, (03.01.2018.)
34. Europski fondovi, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj-EAFRD, <http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond>, (03.01.2018.)
35. Europski fondovi, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo - EMFF, <http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond>, (03.01.2018.)

POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1 – Europski parlament/Izbori 2014.....	5
Slika 2 - Dugoročni proračun EU za razdoblje od 2014. do 2020.....	7
Slika 3 - Deset različitih sastava Vijeća	11
Slika 4 – Predsjedavanje Vijećem	12
Grafikon 1 – Novi, zaključeni i neriješeni predmeti 2012.-2016.	22
Grafikon 2 – Vrste postupaka 2012. – 2016.....	23
Grafikon 3 – Zaključeni predmeti 2012. – 2016.	24
Grafikon 4 - Novi, zaključeni i neriješeni predmeti 2012.-2016.....	26
Tablica 1 – Novi predmeti i vrte postupaka 2012. – 2016.	27
Tablica 2 – Neriješeni predmeti na dan 31.12.2016.	27